

samfunn for alle

Norsk Forbund for Utviklingshemmede | nr. 2 – 2015

nfu

NFU med i Kaldheim-utvalget	s. 2
Kvass fylkesmann-kritikk av Norsk Samson	s. 6
Institusjonsoppvask i Sande kommune	s. 12
Der barna eier musikken	s. 20

Fra generalsekretæren

Rettighetsfesting av BPA

Endelig er brukerstyrt personlig assistanse (BPA) blitt en rettighet. Men NFU vet – klok av skade – at lovvedtak er noe helt annet en lovanvendelsen. Vi har allerede fått flere tilbagemeldinger fra mennesker som nektes sin rett til BPA. Noen kommuner nekter å gi vedtak i timer. Andre mener det er i strid med taushetsplikten å slippe assistenter inn i bofellesskap.

NFU må følge opp og se hvordan denne rettigheten forvaltes i kommunene. Alle som har problemer med å få sin rett til BPA, bør informere NFU sentralt om dette. Kun på denne måten kan vi forhindre at rettighetsfestingen uthules og blir noe helt annet enn det Stortinget vedtok.

Vibeke Seim-Haugen
Generalsekretær

Regjeringen styrker Kaldheim-utvalget

NFUs representant i Kaldheim-utvalget,
Gunn Strand Hutchinson. (Foto: Privat)

Barne-, likestillings- og inkluderingsminister Solveig Horne gjorde det nylig kjent at Regjeringen vil styrke Kaldheim-utvalget med NFUs tidligere nestleder, Gunn Strand Hutchinson. Statsråden vil også styrke forskerkompetansen i utvalget.

Se leder s. 5.

Gledelig

- Det er svært gledelig at Horne har snudd og gitt NFU representasjon i Kaldheim-utvalget. Det er helt avgjørende for et demokrati at grupper som berøres er med når premisser for avgjørelser skal legges. Inkludering og deltakelse må gå fra å være honnørord i festtaler, til å bli en del av hverdagen for mennesker med utviklingshemning. Derfor vil jeg gi Horne ros for denne nødvendige snuoperasjonen.

Kirsti Bergstø (SV)
Foto: Stortinget©

Horne om suppleringen

«Jeg beklager at professor Johans Sandvin har trukket seg fra utvalget. Jeg har merket meg at flere mener at rettighetsutvalgets nåværende sammensetning ikke ivaretar brukeres og pårørendes interesser godt nok. Jeg ser at utvalgets arbeid påvirkes av denne uroen og at framdrift og arbeidsro sto i fare. Dette vil ingen være tjent med, minst av alt mennesker med utviklingshemning.

Nå når et medlem har trukket seg, ønsker jeg å justere utvalget for å skape nødvendig ro rundt utvalgets arbeid. Jeg har tatt kontakt med NFU, som er den største brukerorganisasjonen, om

Solveig Horne. Foto: SFA

representasjon i utvalget. Dette innebærer at det legges til rette for en plass i utvalget til disposisjon for NFU direkte, slik det har vært etterspurt fra flere hold. Det arbeides nå med å finne en forsterker som kan gå inn i utvalget».

Postivt

Det at NFU har fått en representant i Kaldheim-utvalget som skal se på rettsikkerhet og levekår for personer med utviklingshemning er svært positivt. Dermed er de som vet hvor skoen trykker med i arbeidet der det skal rettes et helhetlig fokus mot deres sak. Uten dem hadde ikke utvalget fått den legitimiteten det viktige mandatet deres krever.

Olaug Bollestad (Krf)
Foto: Stortinget©

samfunn for alle

Medlemsblad for Norsk Forbund
for Utviklingshemmede

Fem utgivelser pr år.
Årsabonnement: 400 kroner
ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:
Jens Petter Gitlesen
jpg@nfunorge.org

Journalist:
Bitten Munthe-Kaas
bittenmk@yahoo.com
Telefon: 928 36 809

Tilrettelegger lettlest stoff:
Kari Bue
kari@nfunorge.org

Adresse:
Samfunn for Alle, NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Sentralbord: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
E-post: post@nfunorge.org
www.nfunorge.org
www.facebook.com/NFUNorge

Annonseakvisitør: Salgs Forum AS
Tlf: 51 31 57 00/91 59 05 78
E-post: post@salgs-forum.no
Internett: www.salgs-forum.no

Forsidebilde: Fra en workshop for barn med
utviklingshemning i Oslo nylig (Foto: Bitten
Munthe-Kaas)

Layout: Tina Jerstad

Trykk: Gunnarshaug trykkeri
Utgivelse 3 – 2015
Kommer uke 26
Frist for saker er: 15. mai
Annonsefrist er: 29. mai

6

Tilsynsrapporten om barne- og avlastningsboligen Vollen i Nittedal i Akershus har fått hard medfart. Direktøren i Aberia Healthcare beklager alle avvikene.

9

Tre mødre i Halden takker nei til avlastningstilbud i Aberia Norsk Samsons regi.

11

Stortingsrepresentant Kirsti Bergstø har stilt spørsmål og fått svar av statsråd Solveig Horne om kommunenes praksis med å sette tjenester til mennesker med utviklingshemning ut på anbud.

12

Fylkesmannen i Vestfold har skrevet en knusende tilsynsrapport om Prestegårdsalleen bofellesskap i Sande kommune i Vestfold.

16

En gruppe pårørende kjemper utrettelig for å hindre byggingen av en omsorgsgetto for mennesker med ulike diagnoser i Trøgstad kommune i Østfold.

18

Også i Øygarden kommune i Hordaland vil politikere bygge en omsorgsgetto som bryter med nasjonale retningslinjer.

20

På en workshop i Oslo nylig fikk barn med utviklingshemning skape og utforske musikk på sine premisser.

24

-Inkludering av elever med utviklingshemning i norsk skole går i revers, mener juridisk rådgiver i NFU, Kristine Vierli.

31

NFU ber justisminister Anders Anundsen vurdere strafferettslige tiltak for å redusere omfanget av overgrep overfor mennesker med utviklingshemning.

32

Jens Petter Gitlesen skriver om nytt tilskuddssystem til funksjonshemmedes organisasjoner.

Leder s. 4 SAFO s. 19 NFU-internasjonalt s. 22 NFU-butikken s. 42

Kaldheim-utvalget – begynnelsen eller slutten?

Barne-, likestillings- og inkluderingsminister Solveig Horne utviste klokskap og utnevnte tidligere nestleder i NFU, Gunn Strand Hutchinson, til medlem i utvalget som skal foreslå tiltak for å sikre levekårene til mennesker med utviklingshemning.

Utvalgsmedlemmene er personlig oppnevnt. Gunn Strand Hutchinson har lang fartstid både som pårørende og som aktiv i NFU. Det skader heller ikke at vår representant i utvalget til daglig arbeider som dosent i sosialt arbeid. Hun kan dermed også ta på seg hatten som tung fagperson.

Medlemmer som har innspill til utvalget, bør sende dem til lokallagsleder eller fylkesleder som kan videreformidle innspillene til Gunn Strand Hutchinson.

Utvalget står overfor store utfordringer. De fleste politiske saker angår ett departement. Politikken overfor mennesker med utviklingshemning angår mange departementer. I min tid som forbundsleder er det kun Forsvarsdepartementet og Fiskeridepartementet som ikke har vært aktuelle. Det er krevende nok å få saker gjennom i ett departement. Arbeid på tvers av sektorene, er uhorvelig mye vanskeligere. Forholdet blir ikke bedre av at få politikere og få i embetsverket er kjent med utviklingshemning og utfordringene i levekårene til de som er mest avhengig av velferdsstaten.

Enkelte kan trekke paralleller mellom Kaldheim-utvalget og Lossius-utvalget. Slike sammenligninger må en være forsiktig med. Lossius II ble nedsatt etter en lang prosess hvor levekårene til mennesker med utviklingshemning hadde vært i media og på den politiske dagsorden, mer eller mindre kontinuerlig. Nedleggelsen av

institusjonene var ikke et særnorsk fenomen, men var felles for hele den vestlige verden. Situasjonen er en helt annen i dag. Bevisstheten er svekket og forvaltningens kompetanse har forvitret.

Den som har liten erfaring med nasjonal politikk, kan lett befinne seg i den villfarelsen at levekårene til mennesker med utviklingshemning kan sikres med bevilgninger og lovvedtak i Stortinget. Så enkelt er det ikke. Statsbudsjettet er stort, men det meste er bundet opp. Høsten 2014 fikk Venstre og Krf flyttet på 6 milliarder i budsjettbehandlingen. Det vil være naivt å tro at Stortinget uproblematisk vil hoste opp så veldig mange milliarder for å sikre levekårene til mennesker med utviklingshemning. Skulle en få stortingspolitikere til å øke bevilgningene, er det overhengende fare for at bevilgningene kuttes når det politiske fokuset er svekket. Det vedtas nye statsbudsjett hver høst og køen av gode formål for pengebruken er uendelig lang.

Den som leser formålsparagrafene i dagens lovverk, vil se at situasjonen for mennesker med utviklingshemning er svært bra. Problemet er at lovverket ikke følges. Mer av det som ikke virker er sjelden den beste medisinen.

Gode tiltak er å fjerne dårlige tiltak. Det er for eksempel en målsetning at mennesker med utviklingshemning i størst mulig grad skal kunne bo som andre. Samtidig er det kraftig subsidiering av bofellesskap og andre spesielle løsninger. Kommunene får momskompensasjon hvis de bygger spesielle boliger, men ikke hvis de bygger ordinære boliger. Målsetningen sier normalisering og inkludering. Tiltakene stimulerer til spesielle løsninger og segregering.

Gode tiltak er å utnytte dagens strukturer. Forvaltningens sektorinndeling skaper skott. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har ansvaret for likestillingspolitikken, men Kunnskapsdepartementet styrer skolepolitikken. Arbeids- og sosialdepartementet styrer arbeidsmarkedspolitikken. Boligpolitikken tilhører Kommunal- og moderniseringsdepartementet, mens omsorgstjenestene er Helse- og omsorgsdepartementets ansvar. Likestilling av mennesker med utviklingshemning er ingen sektor. Skal skolepolitikken og arbeidsmarkedspolitikken være i samsvar med målsetningene på likestillingsfeltet, må Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet og forvaltningen under dem, i større grad trekkes inn i skolepolitikken, arbeidsmarkedspolitikken, boligpolitikken og helse- og omsorgspolitikken.

Gunn Strand Hutchinson vil styrke utvalget. Men utvalgets oppgaver er såpass krevende at det vil være naivt å forvente at utfordringene noen gang vil få sin endelige løsning. Fokus må være forbedringer og fremskritt. Ole Petter Lossius ledet utvalget som i 1989 foreslo dagens politikk overfor mennesker med utviklingshemning. Den samme Lossius ledet utvalget som i 1973 foreslo politikken overfor mennesker med utviklingshemning.

Kaldheim-utvalget er ikke noe sluttprodukt. NFU sin oppgave er nå å bidra til utvalgets innstilling.

Jens Petter Gitlesen

Solgården

- Et Drømmested -

Stedet for funksjonshemmede med ønske om, eller som har behov for tilrettelagte tjenester.

Solgården ligger ved byen Villajoyosa på Costa Blanca i Spania, godt tilbaketrukket på en høyde mellom fjell og hav, blant palmer og appelsinlunder i naturskjønne omgivelser.

Velkommen til ferie på Solgården i 2015

For 2015 tilbyr vi følgende reiser

Turnummer	Dato	Varighet	Avreisested
478	26.05. - 02.06.	1 uke	Gardermoen
479 **	02.06. - 09.06.	1 uke	Gardermoen
480	09.06. - 23.06.	2 uker	Gardermoen
484	04.08. - 11.08.	1 uke	Gardermoen
485	11.08. - 18.08.	1 uke	Gardermoen
489	29.09. - 06.10.	1 uke	Kjevik

** Tur 479 er reservert i sin helhet frem til 15. oktober

Solgården - Arrangør av tilrettelagt ferie siden 1972

- Enkelt og behagelig
- Tilrettelagt reise med bagasjeservice
- Norsk helseteam
- Tilrettelagt for rullestolbrukere
- Fritidspark
- Sang, dans og moro
- God underholdning
- Full pensjon
- Alt dette får du på Solgården!

Har dere behov for ytterligere informasjon er dere velkommen til å ringe eller sende en e-post. Kontakt oss gjerne for ytterligere informasjon.

Wenche Foss Minnefond:

Reisende til Solgården har mulighet til å søke på Wenche Foss Minnefond. For søknadskriterier se www.solgården.no

Solgården • Badstugata 1, 0179 Oslo
Ring oss! 24 14 66 60 Man-fre: 8.30 - 21.00
kontor@solgarden.no • www.solgården.no

Følg oss på

SOLGÅRDEN

trygghet, trivsel og glede

Fire tilsyn

I fjor bestemte Helsetilsynet seg for å gå de fire private omsorgsaktørene BAB Omsorg AS, avdeling Trasopp, Aleris Ungplan og BOI AS, Bjørklundtunet, Omsorgspartner Aktiv AS - Høgløkka og Norsk Samson AS, Vollen i Nittedal nærmere etter i sømmene. De to førstnevnte er allerede omtalt i SFA, mens du kan lese mer om Omsorgspartner i vår Tilsyns-spalte på side...

Avvik etter avvik hos de fire omsorgsleverandørene viser manglende og/eller mangelfulle rutiner når det gjelder bruk av makt og tvang, opplæring, registrering og innrapportering. Rot i brukermapper og ikke minst altfor få ansatte med relevant utdanning for å jobbe for mennesker med utviklingshemning er også noe som går igjen i alle de fire tilsynsrapportene.

Barne- og avlastningsboligen Vollen ligger høyt og langt utenfor allfarvei inne i en skog i Nittedal – med to høyspentmaster i forgrunnen.

Stygg tilsynsrapport om Vollen i Nittedal

Tilsynsrapporten om Vollen i Nittedal som driftes både som barnebolig og avlastningsbolig viser mange avvik. Her gir Aberia Norsk Samson tjenester til 14 brukere – i hovedsak barn. Selskapet har også en avlastningsbolig på Ammerud i Oslo og startet i tillegg nylig opp i Bergen og Halden.

TEKST OG FOTO: BITTEN MUNTHE-KAAS

Spalteplassen tillater ikke omtale av på langt nær alt som kommer fram i tilsynsrapporten om de mange avvikene på Vollen. Vi nevner stikkordsmessig at selskapet hverken sikrer forsvarlige tjenester gjennom opplæring og veiledning av tjenesteyterne, gjennom dokumentasjon og informasjonsflyt eller gjennom klare ansvarslinjer, nødvendig kontroll og evaluering av tjenestene.

Avlastningsboligen i Nittedal er bemannet med 37 ansatte, hvorav 15 fast ansatte i ulike stillingsprosenter. I tillegg er det 22 vikarer. Kun fem av de ansatte har relevant høgskoleutdanning i helse-,

sosial- og pedagogiske fag og er ifølge tilsynsrapporten bare i «varierende grad tilstede på Vollen».

Makt og tvang

Det mest alvorlige gjelder likevel bruken av makt og tvang. Her ble det avdekket følgende fire avvik: Selskapet sikrer ikke at tvang og makt brukes i henhold til lovverket gjennom opplæring og veiledning eller slik det er godkjent av Fylkesmannen. Bruken dokumenteres heller ikke i henhold til lovverket. Selskapet manglet ansvarslinjer og systemer for å kontrollere og holde seg orientert om disse virkemid-

lene brukes slik de skal. Det forefinnes riktignok et skjema for årlig internkontroll for legemidler og kapittel 9. Skjemaene er imidlertid ikke tatt i bruk og årlig internkontroll er ikke gjennomført i 2012, 2013 og hittil i 2014, heter det i tilsynsrapporten (som er skrevet i 5. desember, red.anm.)

Fylkesmannen karakteriserer avvikene som «alvorlig svikt i virksomhetens styringssystemer»

Hele tilsynsrapporten kan leses på <https://www.helsetilsynet.no/no/Tilsyn/Tilsynsrapporter/Akershus/2014/Norsk-Samson>

Vi legger oss flate for kritikken

-Vi ser meget alvorlig på det som kommer fram i tilsynsrapporten om avlastningsboligen på Vollen, legger oss flate for Fylkesmannens kritikk, beklager alle avvik og jobber nå intensivt med å korrigere alt som ikke fungerer.

AV: BITTEN MUNTHE-KAAS

Direktør Nina Torp Høisæter i Aberia Healthcare.

Nina Torp Høisæter er direktør i Aberia Healthcare AS og ny styreleder i Aberia Samson og Aberia Proff. I en samtale med SFA legger hun ikke skjul på at de mange avvikene i tilsynsrapporten om avlastningsboligen i Nittedal kom svært overraskende og er en stor utfordring. - Dette har blant annet ført til en diskusjon hos oss om hvorvidt Vollen eigner seg for sine nåværende formål. Vi har imidlertid boliger tilgjengelige både nærmere bykjerne og i tilknytning til natur – og kan dermed velge hva som passer best med tanke på barnas behov. Denne diskusjonen skal uansett skje i aktivt samråd med berørte parter. Hvis de mener det er best å flytte

En bør være varsom med å slå sammen barnebolig og avlastningsbolig. Avlastningsboligene har hyppig skifte av beboere, noe som vil skape et lite stabilt miljø. (Fra Helsetilsynets veileder: Kommunale sosial- og helsetjenester til barn i barne- og avlastningsboliger.)

dette avlastnings- og boligtilbudet, gjør vi selvsagt det, understreker den nye styrelederen.

Hun påpeker samtidig at selv om ledelsen i Aberia-gruppen er av den oppfatning at det er menneskelig å feile, skal avvik av denne karakter uansett ikke skje. - Vi jobber nå intensivt med et forbedringsarbeid for å få på plass systemer for internkontroll, opplæring og veiledning av ansatte på alle områdene tilsynsrapporten berører, slik at det som kommer fram i rapporten aldri skjer igjen. Parallelt med dette pågår det en prosess for å tilpasse de to selskapene til nytt eierskap – som i seg selv er en stor operasjon.

Til tross for alt det kritikkverdige som kommer fram i tilsynsrapporten er det likevel Høisæters bestemte inntrykk at barna på Vollen får et godt tilbud. - Problemet er at det mangler systemer som gjør det mulig å få dette dokumentert. Denne type tjenester stiller store krav til dokumentasjon og kontrollrutiner. Både på Vollen og i andre deler av våre to nye selskapers bolig- og avlastningstilbud skal vi nå bygge opp slike systemer fra grunnen. Vårt bestemte inntrykk er imidlertid at begge historisk sett har levert mange bra bolig- og avlastningstilbud til mennesker med funksjonsnedsettelse i ulike aldersgrupper.

Halden

Styrelederen viser samtidig til Aberia Samsons nye kontrakt i Halden, som hun også opplever som en utfordring. (Se neste side, red.anm) - Selskapet kan likevel ikke lastes for situasjonen der. Vårt selskap deltok kun i kommunens anbudskonkurranse på lik linje med andre tilbydere og vant den. Vi lover uansett et stort fokus på kvalitetssikring og internkontroll av selskapets avlastningstilbud, og vil ta initiativ til at brukerne og deres pårørende og verger involveres i det. Som styreleder er dette mitt ansvar.

På spørsmål fra SFA om hva som var

bakgrunnen for at Aberia-gruppen kjøpte opp Norsk Samson og Prosjekt Felles Fremtid, svarer Høisæter at ledelsen fant virksomheten i de to selskapene interessant og godt tilpasset konsernets øvrige satsingsområder. - Vi mente samtidig at vårt verdigrunnlag og kompetanse på organisering og rekruttering av gode medarbeidere vil kunne gi barn og unge med utviklingshemning og andre funksjonsnedsettelse gode bo- og avlastningstjenester.

Kjøpt opp av Aberia-gruppen

De private omsorgsleverandørene Norsk Samson AS og Prosjekt Felles Framtid AS med hovedkontor i Sandefjord har drevet avlastningsboliger og bofellesskap for mennesker med funksjonsnedsettelse i ulike aldersgrupper i flere tiår. I fjor ble begge kjøpt opp av Aberia-gruppen – og heter nå Aberia Norsk Samson AS og Aberia Proff AS.

I dag drives disse to selskapene av Aberia Healthcare AS som utfører helse-, velferds- og omsorgstjenester på vegne av offentlig sektor. Selskapet har avtaler med det offentlige og yter tjenester som omfattes av lov om barnevern og helse- og omsorgstjenesteloven.

Veileder

Direktoratet for forvaltning og IKT (difi) har utarbeidet en veileder for kjøp av helse- og omsorgstjenester til bruk for kommunene. Veilederen gir kommunene konkrete råd om hvordan de kan kontrollere og følge opp kvaliteten i de tjenestene som ytes av private leverandører. Les mer på www.difi.no

Samson bygget om den opprinnelige tomannsboligen til enebolig, satte opp et nytt gjerde og startet opp med avlastningsvirksomhet der i fjor høst.

Aberia Samson i gang i Halden

Etter at leverandør ble valgt, startet prosessen med å involvere brukerne.

(Ovennevnte sitat er fra Halden kommunes «Status på prosess med overgang til ny leverandør av avlastningstjenester til barn, unge og voksne med funksjonsnedsettelse» av 11. september 2014. Referatsak til Hovedutvalg for helse, omsorg og sosiale tjenester, Halden eldreråd og Råd for funksjonshemmede).

I HALDEN: BITTEN MUNTHE-KAAS

Kommunestyret i Halden fattet i 2013 vedtak om at avlastningstjenestene til barn, unge og voksne med funksjonsnedsettelse skulle konkurranseutsettes. I november samme år la kommunen ut et nytt konkurransegrunnlag, fordi avtalen med de daværende leverandørene opphørte.

Kommunen begrunnet det med at det

da må innbys til ny konkurranse – i henhold til loven om offentlige anskaffelser.

Det kom inn seks tilbud. Norsk Samson AS, som siden den gang er kjøpt opp av Aberia-gruppen og nå heter Aberia Norsk Samson AS, ble valgt som hovedleverandør. Dette selskapet skal levere 80 prosent av kommunens avlastningstjenes-

ter til haldensere med funksjonsnedsettelse mens en lokal leverandør fikk resten.

Deretter kjøpte Aberia Norsk Samson AS en tomannsbolig i et vanlig boligområde i Halden. Den ble bygget om til enebolig før selskapet startet sin drift med avlastningsformål i fjor høst.

Takker nei til nytt avlastningstilbud

- Vi fikk et ferdig spikret opplegg for barna våre i Aberia Norsk Samsons nye avlastningsbolig. Det skjedde uten at guttene eller vi som pårørende på noe tidspunkt hadde fått vite noe om anbudskonkurransen. Vi ble heller ikke tatt med på planleggingen og utformingen av det nye tilbudet.

Elisabeth Egeberg, Anita Ørbeck og Hege Frydenlund fikk først sjokk da de fikk vite at kommunen ville tvangsflytte sønnene deres over i et nytt avlastningstilbud. De fikk det ikke bedre da de klaget og opplevde at hverken Halden kommune, Fylkesmannen eller sivilombudsmannen tok hensyn til deres medbestemmelsesrett.

Da Fylkesmannens vedtak kom, var det kroken på døren for det trygge, gode og forutsigbare tjenestene de tre guttene tidligere fikk av en lokal leverandør. Siden har mødrene nektet å sende dem på avlastning i Aberia Norsk Samsons regi. Skepsisen mot et nytt tilbud ble ikke mindre da de leste den knusende tilsynsrapporten fra Fylkesmannen i Akershus om selskapets avlastningsbolig i Nittedal.

- Guttene våre har alltid gledet seg til å dra på avlastning og vil ikke være noe annet sted enn hos den lokale leverandøren, sier de tre mødrene i en samtale med SFA. - Vi har alltid kunnet føle oss hundre prosent trygge på at de har hatt det bra der. Bare vissheten om at de skulle dit, gjorde at det falt en ro over dem som er smittet over på stemningen hjemme. Det ble mindre aggresjon, utrop, mas og krangel. Det ga i sin tur oss voksne det nødvendige pusterommet og overskuddet vi trengte for å kunne takle en nokså slitsom hverdag ellers.

Mens kommunen mente at det ville bli en for stor påkjenning for noen av barna å bli tvangsflyttet til den nye leverandøren, har forvaltningen uten å informere oss konkludert med at våre gutter kan takle det. Vi erfarer med andre ord at den

De tre mødrene fortviler over tapet av sønnenes tidligere avlastningstilbud. Fra venstre Elisabeth Egeberg, Anita Ørbeck og Hege Frydenlund.

lovfestede brukermedvirkningen ikke er verdt papiret den er skrevet på. Alt handler om anskaffelsesloven – som ser ut til å gå foran alle rettigheter.

- Hvordan er hverdagen nå?

- Ingen av guttene har noe opplegg etter skoletid lenger. De var hjemme hele vinterferien uten å ha noe å gjøre. Vi har ikke noe privatliv og kan ikke lenger tenke på hvordan vi selv har det. Nå handler det bare om å komme seg gjennom dagene, svarer de tre mødrene som alle er til utredning for ulike stress- og slitasjesykdommer.

To av dem har søkt BPA til sønnene sine – som alternativ til avlastningstilbudet de har mistet.

Begge måtte vente lenge på å få en innkalling fra kommunen for å få kartlagt familiens behov. Hva som kom ut av den er i skrivende stund (medio mars) fortsatt uavklart.

Prøvekaniner

-Ser dere helt bort fra at avlastningstilbudet i regi av Aberia Norsk Samson kan fungere for sønnene deres?

- Det kan uansett ikke tilpasses så godt

til våre barns behov som det vi har mistet. Spørsmålet er også hva som vil skje allerede om halvannet år når de igjen skal legges ut på anbud – med skifte fra barne- til ungdomsskole i tillegg underveis. Guttene våre trenger forutsigbarhet. Det er ikke riktig at de skal være prøvekaniner, og utsettes for stadige forandringer, mener aleneforeldrene Elisabeth Egeberg, Anita Ørbeck og Hege Frydenlund.

Kort svar

SFA tok kontakt med Kenneth Johannessen som er kommunalsjef for helse og omsorg i Halden kommune. Vi ville vite hvorfor de tre mødrene ikke ble informert underveis i prosessen fra barna deres ble lagt ut på anbud og frem til de selv fikk beskjed om at de tre guttene skulle overføres til Aberia Samsons avlastningsbolig.

-Kommunen har ikke anledning til å kommentere denne saken, svarte Kenneth Johannessen.

Sa nei til å delta i anbudskonkurransen

-Jeg ønsker ikke at personer med utviklingshemning skal legges ut på anbud. Det er etter min oppfatning uetisk.

utvikling av institusjonsliknende rutiner – noe jeg selvsagt heller ikke ville være med på. Den som fikk anbudet måtte blant annet forplikte seg til å føre pasientjournaler i henhold til kommunens elektroniske

Gerika-system. Jeg er selvsagt villig til å formidle informasjon om nødvendige sider ved tjenestene vi leverer, men det skal i første rekke skje i forhold til våre brukere og deres pårørende, presiserer Jørn Nilsen.

Detsierlederavlastningsvirksomheten Fritia i Halden, Jørn Nilsen, i en kommentar til Samfunn for alle. I dag har han ca. 10 færre brukere enn før kommunen la ut avlastningstjenestene på anbud i 2013.

Nilsen understreker at han hverken som pårørende og NFU-medlem ønsket at hans sønn med utviklingshemning skulle legges ut på anbud. – Selv om det er en del av mitt levebrød å levere avlastningstjenester, sier det seg dermed selv at jeg ikke kan delta i en anbudskonkurranse. Det må være kvaliteten på tilbudene med positivt innhold og aktiviteter i nært samarbeid med familiene som er avgjørende. Avlastning må i størst mulig grad være brukerstyrt. Det gjelder også for de som ikke har en BPA-ordning.

Jeg mener i tillegg at Halden kommunes anbudsdokumenter inneholdt krav om

Daglig leder i Fritia, Jørn Nilsen (Foto: Samfunn for alle)

NFU-nei til felles anbud for avlastningstjenester

- Kan kommunens regelverk om offentlig anskaffelser overstyre lover om brukermedvirkning? Hvilken hjemmel har kommunen for å velge en kollektiv løsning for alle familier med behov for avlastning?

Disse spørsmålene vil NFU Østfold regionlag ha svar på etter at Halden kommune kollektivt har konkurranseutsatt avlastningstjenester for barn med funksjonsnedsettelse.

I et brev til Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet påpeker regionlaget at dette er i strid med individuelt tilrettelagte tjenester. – Det er også brudd på pasient- og brukerrettighetsloven som blant annet sier at det skal legges stor vekt på hva pasienten og brukeren mener.

Regionlaget viser samtidig til at konkurranseutsettingen ble gjort uten at behov, ønsker og organisering ble drøftet med de enkelte berørte eller deres brukerorganisasjon på forhånd. Barna har heller ikke fått mulighet og rett til å velge som andre. Dette er brudd både på FN-konvensjonen og Lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne. Det vitner i tillegg om mangel på respekt for retten til å treffe egne valg.

Intensjonene og formålet i ansvarsreformen etterleves heller ikke ved at normaliseringsprinsippet ikke blir fulgt, heter det blant annet i brevet fra NFU Østfold regionlag.

Viktige og komplekse spørsmål

Like før SFA gikk i trykken, fikk regionlaget svar fra BLD som skriver følgende:

«NFU Østfold regionlag tar opp viktige og komplekse spørsmål i sitt brev. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har oversendt brevet med innspill til Rettighetsutvalget for videre vurdering».

Bergstø-spørsmål om anbuds-praksisen

- Flere kommuner har en utbredt praksis med å anbudsutsette tjenestene til mennesker med utviklingshemning.

Kirsti Bergstø. (Foto: Samfunn for alle)

Samme firma kan bli tillagt samtlige roller som er styrende for alle sider av livsutfoldelsen til de det gjelder. I tillegg vil omsorgsfirmaet kunne utøve tvang og makt. Hva vil statsråden gjøre for å sikre at elementære menneskerettigheter også skal gjelde for mennesker med utviklingshemning som er plassert i private omsorgsfirmaer?

Like før SFA gikk i trykken stilte stortingsrepresentant Kirsti Bergstø (SV) ovennevnte skriftlige spørsmål til barne-, likestillings- og inkluderingsminister Solveig Horne.

Total kontroll

I sin begrunnelse viste Bergstø blant annet til NFU, som hevder at det finnes mennesker som er fratatt enhver sikkerhet, hvor omsorgsfirmaet styrer totalt over den enkeltes liv og fremtid. - Det er vanlig at samme private omsorgsfirma som gir tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven også gir botilbud og dagtilbud. Omsorgsfirmaet får myndighet til å utøve

makt og tvang overfor mennesker med utviklingshemning både gjennom vedtak om bruk av tvang og makt og gjennom lovens muligheter for bruk av skadeavvergende tiltak i nødssituasjoner. På denne måten kan omsorgsfirmaet få total kontroll med alle sider av beboerens liv, skriver Bergstø.

Vergene

I samme spørsmål minner hun samtidig om at det er blitt stadig vanligere at vergene ikke er nære pårørende eller andre som kjenner og forstår den enkelte personen med utviklingshemning godt. - Det trenger ikke å være spesielt krevende å få en erklæring på at en person med utviklingshemning ikke har samtykkekompetanse. NFU hevder at det finnes omsorgsfirmaer som i praksis driver frihetsberøvelse i strid med alle rettsstatprinsipper og der brukervedvirkningen kun er en illusjon, påpekte Kirsti Bergstø.

Horne svarer:

Kommunens ansvar uansett

I sitt svar til Bergstø minner Barne-, likestillings- og inkluderingsminister Solveig Horne blant annet om at det er Helse- og omsorgsdepartementet som har ansvaret for kommunale helse- og omsorgstjenester og det regelverket som åpner for å legge disse tjenestene til private firma.

Hun skriver også at de tjenestene kommunen er pålagt å sørge for, kan ytes av kommunen selv eller ved at kommunen inngår avtale med andre offent-

lige eller private tjenesteytere. - Uansett om kommunen velger å yte tjenesten selv, eller velger å inngå avtale med private tjenesteytere, så er det kommunen som står ansvarlig for at tjenesten holder et faglig og forsvarlig nivå. Det er altså kommunen som står ansvarlig overfor pasient/bruker eller tilsynsmyndigheten dersom det hefter mangler ved tjenestetilbudet. For den enkelte pasient eller bruker vil det altså ikke ha noen rettslig betydning om tjenesten ytes av kommunen selv eller av et privat firma på vegne av kommunen.

Horne viste samtidig til Helse- og omsorgsdepartementet som henviser til at Fylkesmannen som tilsynsmyndighet vil føre tilsyn med de kommunale helse- og omsorgstjenestene som sådan, uavhengig av om tjenesten ytes av kommunen selv eller private på vegne av kommunen.

Solveig Horne. Foto: Jens Petter Gitlesen.

Dersom en kommune eller et privat omsorgsfirma på vegne av kommunen utøver tvang i strid med gjeldende regelverk, er dette svært alvorlig. Fylkesmannen bør varsles dersom en sitter med kunnskap eller mistanke om ulovlig tvangsbruk, sa Solveig Horne.

Både Bergstøs spørsmål og Hornes svar er lagt ut i sin helhet på www.stortinget.no. De er også gjengitt på NFUs facebook-side.

Bakgrunn

Ved Prestegårdsalleen bofellesskap i Sande kommune i Vestfold bor det 24 personer i ulike aldre med utviklingshemning og andre funksjonsnedsettelse. Antall ansatte er ca. 50 fordelt på 32 årsverk. Tre boenheter på området brukes til avlastning.

NFU Nordre Vestfold lokallag har i årevis påpekt en rekke kritikkverdige forhold ved bofellesskapet. Kritiken har blant annet handlet om at så mange mennesker med ulike og sammensatte problemstillinger bor sammen på et lite område og at mulighetene for å følge opp den enkeltes helsetilstand og diagnose på en forsvarlig måte er umulig med dagens turnusordning. Mangelen på brukermedvirkning har også vært gjenstand for stor frustrasjon blant de pårørende.

Prestegårdsalleen bofellesskap består av flere hus som er forbundet med korridorer.

Knusende tilsynsrapport om bofellesskap i Sande

I oktober 2013 skrev pårørende et av sine mange bekymringsbrev til Sande kommune om Prestegårdsalleen bofellesskap. I brevet påpekte de en rekke uholdbare forhold blant annet rundt organiseringen av tjenestene til beboerne, og ba om et dialogmøte.

I SANDE: BITTEN MUNTHE-KAAS

Det skulle ta et år før det kom et svar. Dette er brudd på forvaltningsloven, noe kommunen siden har beklaget. I denne perioden hadde imidlertid Sande avis flere oppslag om de uholdbare forholdene ved bofellesskapet. Stikkord for det som kom fram i avisens reportasjer handlet blant annet om ansattes manglende kompetanse, ledelsesproblemer, manglende oppfyllelse av tjenestetilbud fastsatt i vedtak – for bare å nevne noe.

I løpet av årene som er gått siden bofellesskapet ble etablert i to byggetrinn for henholdsvis fem og ti år siden, har flere pårørende flyttet familiemedlemmer som vantrivdes og gikk tilbake i utvikling ut av bofellesskapet. Mangeårig tillitsvalgt i NFU, Kari Melby, som også er medlem av det kommunale rådet for mennesker med funksjonsnedsettelse i Sande, er en av dem. For fire år siden sørget hun for at datteren fikk kjøpt en egen bolig der hun siden har bodd og fått en ny hverdag med BPA*.

Tilsynsrapporten

Etter diverse negative oppslag i lokalavisen og bekymringsmeldinger fra pårørende om forholdene ved Prestegårdsalleen opprettet Fylkesmannen i Vestfold til slutt tilsynssak på eget initiativ mot bofellesskapet og kommunen.

Det resulterte kort fortalt i en knusende rapport der Fylkesmannen blant annet konkluderte med at kommunen ikke hadde fulgt opp kravene til brukermedvirkning. Det går også fram av rapporten at kommunen har brutt kravene i helse- og omsorgsloven og internkontrollforskriften.

Fylkesmannen pålegger kommunen å utarbeide rutiner både for oppfølging av beboernes helsesituasjon og diagnoser og for når det er nødvendig å sette inn tiltak. Det heter også i rapporten at kommunen til enhver tid skal sørge for at den enkelte både får de tjenestene vedkommende har vedtak på og at disse skal gis i rett tid. Journalføring om rutiner og prosedyrer på en rekke ansvarsområder må også på plass.

Nytt tilsyn

I forbindelse med dette tilsynet gjennomgikk Fylkesmannen imidlertid ikke selve tjenestetilbudet til beboerne. Dette vil etaten til gjengjeld gjøre hvis det kommer klage(r) på konkrete forhold eller vedtak som gjelder enkeltpersoner i bofellesskapet eller deres pårørende. I etterkant av rapporten opprettet Fylkesmannen tilsyn som gjaldt en av beboerne. Også i denne rapporten konkluderte Fylkesmannen med flere avvik. Pårørende og verger ved Prestegårdsalleen har fått et brev fra virksomhetslederen og lederen av bofellesskapet der de blant annet beklager de brudd som er gjort og den påkjenningen dette har medført.

* Se reportasje i SFA 2/11, side 10.

Nå må vi bøte på skadene

- Nå må vi finne ut hvordan vi kan bøte på skadene som organiseringen av tjenestene til beboerne ved Prestegårdsalleen har forårsaket.

Det fastslo NFUs representant, Kari Melby, på et møte i det kommunale rådet for mennesker med funksjonsnedsettelse i Sande nylig der Fylkesmannens tilsynsrapport om bofellesskapet var hovedsaken.

Kommunalsjef helse- og omsorg, Fritz Solhaug, var også til stede. Han måttet tåle til dels sterk kritikk for sine tidligere påstander om at tjenestetilbudet i bofellesskapet er forsvarlig. Flere av de tilstedeværende minnet ham om at det her er snakk om individuelle tjenester i forhold til vedtak og at det er uforsvarlig når den enkelte ikke får de lovfestede tjenestene vedkommende har krav på.

Edel Eide, leder av NFU Nordre Vestfold lokallag, minnet samtidig om kommunens bruk av store ressurser på konsulenttjenester i kjølvannet av problemer blant de ansatte i Prestegårdsalleen. - Hvorvidt det har hjulpet, skal være usagt, tilføyde hun og viste samtidig til at lokallaget tidligere har stilt spørsmål om miljøarbeidernes kompetanse uten å få svar og også at man forgieves har etterlyst en fortløpende kompetansebygging.

Stordriften

Virksomhetsleder for folkehelse, bolig og fritid i Sande kommune, Unn Dinga, la ikke skjul på at hun ser utfordringene ved organiseringen av Prestegårdsalleen bofellesskap og at den økonomisk begrunnede stordriften der nå kan være en av årsakene til at Fylkesmannen i sin tilsynsrapport skriver det han skriver. - Jeg har ikke svar på hvordan vi skal løse de mange problemene som må løses nå, men ser uansett at vi har et forbedringspotensial. Min utfor-

dring til dere som vet hvor skoen trykker, er å komme med innspill. Kommunen trenger det, fastslo Unn Dinga.

Sammensurium

Kari Melby sa at NFU i årevis forgieves har argumentert for at boenhetene i Prestegårdsalleen må deles opp. - I dag er det et sammensurium av altfor mange mennesker med ulike behov som bor sammen – fra beboere med de største og mest sammensatte bistandsbehovene til mennesker som nesten klarer seg selv. Nå må vi sørge for at tjenestene blir organisert på en ny måte.

Edel Eide viste samtidig til at det ikke er gitt at de som flytter inn i kommunale boliger blir boende der resten av livet. - Det er mange måter å organisere dette på. Når Sande kommune etter hvert må og skal bygge nytt for de stadig flere som står i boligkø, må vi finne alternative måter å gjøre det på enn den ensidige bofellesskapsformen.

Kari Melby (til venstre) og Edel Eide kom med en rekke innspill i debatten om Fylkesmannens tilsynsrapport og hva som nå må gjøres for å bedre forholdene i Prestegårdsalleen bofellesskap.

Kommunalsjef helse- og omsorg, Fritz Solhaug

Virksomhetsleder for folkehelse, bolig og fritid i Sande kommune, Unn Dinga.

Ny turnusordning

Melby tilføyde at en omorganisering av bofellesskapet i tillegg må resultere i færre ansatte pr. beboer. - Jeg hadde garantert blitt syk selv hvis jeg hadde vært nødt til å forholde meg til minst 20 ansatte som kom og gikk inn og ut av hjemmet mitt. Beboerne i Prestegårdsalleen aner heller ikke hvilken tjenesteyter det er som dukker opp neste gang. Dette kan fungere greit nok på et sykehus – men i enkeltmenneskers hjem der livet skal leves, er det uakseptabelt. Det må derfor innføres en ny og mer fleksibel turnusordning som for det første kan gi flere større stillinger og skape mindre behov for små. Bemanningen må dessuten styrkes på natt. Det må bygges tjenester rundt den enkelte i stedet for at beboerne må tilpasse seg dagens turnussystem. De fleste er på dagsenter, arbeid eller skole om formiddagen. Nå må det bli slutt på at ansatte er på jobb i bofellesskapet i samme tidsrom.

Alvorlige episoder

De fremmøtte fra kommuneadministrasjonen fikk i tillegg klar tilbakemelding på at hvis forholdene ikke endres drastisk i bofellesskapet nå, kan det oppstå episoder av alvorlig karakter. Det kom fram at det har skjedd – ved flere anledninger.

Fritz Solhaug ga på sin side uttrykk for at han er glad for de mange positive innspillene som nå kommer fra engasjerte medarbeidere om hvordan tiltak og tjenester kan fungere bedre for beboerne i Prestegårdsalleen. Han opplyste at det nå

arbeides for fullt med hvordan kommunen kan forbedre seg på områdene den må bli bedre på for å få lukket avvikene i tilsynsrapporten.

- Det vil kreve helhetlig og tverrfaglig arbeid på systemnivå, repliserte Kari Melby, som samtidig understreket at det i denne saken ikke holder at kommunen blir bedre her og der.

NFU vil bidra

Hun understreket samtidig at NFU mer enn gjerne vil bidra i arbeidet både med

omorganiseringen av tjenestene ved Prestegårdsalleen og i forbindelse med planleggingen og gjennomføringen av fremtidige boligprosjekter for mennesker med funksjonsnedsettelse i Sande. Hun la vekt på at det vil kreve en ny, konkret og helhetlig plan. - La oss i samarbeid hive alt det gamle på båten og organisere tiltak og tjenester for våre innbyggere med funksjonsnedsettelse på en helt ny måte. Det hadde vært et fantastisk spennende prosjekt å være med på!

Bofellesskapet skal evalueres

I etterkant av ovennevnte møte i Rådet for mennesker med funksjonsnedsettelse er det blitt nedsatt et utvalg som skal evaluere tiltak og tjenester ved Prestegårdsalleen bofellesskap.

I tillegg til daglig leder for bofellesskapet, tillitsvalgt for de ansatte, en representant for Fagforbundet og kommunens virksomhetsleder, er beboerne representert ved Edel Eide og Kari Melby, begge fra NFU Nordre Vestfold lokallag i tillegg til en annen pårørende. Rådmann Olav Grande og kommunalsjef Fritz Solhaug fungerer som styringsgruppe for utvalget.

Seks møter

Det er allerede satt opp seks utvalgsmøter. Kari Melby sier i en kommentar til

SFA at NFU på det første møtet ba om å få lagt fram oversikt over personalressursen i bofellesskapet i tillegg til samtlige vedtakstimer for alle beboerne. - Det vil vise oss hvor mye tid den enkelte får i direkte tjenesteyting og hvor mye tid som går med til for eksempel administrasjon og at ansatte er på jobb når beboerne ikke er hjemme.

Dette må igjen ses i forhold til de statlige overføringene Sande kommune får som skal sikre at våre innbyggere med utviklingshemning med store bistandsbehov får de tjenestene de har vedtak på. Utvalget må i tillegg vurdere hvorvidt tjenestene til beboerne er kvalitetssikret godt nok, sier Kari Melby.

Litt mer om konfliktsaker

I forrige utgave av Samfunn for alle (1/15) fortalte Tage Lien om erfaringer fra 15 års arbeid med konfliktløsning. Her følger litt ros og noen flere betraktninger basert på erfaringer fra omtrent samme tidsrom – om forholdet mellom juss og penger, kommunal rolleforståelse og reaksjoner hos pårørende.

AV ADVOKAT PETTER KRAMÅS
ADVOKATFIRMAET HESTENES OG DRAMER
PETTER.KRAMAAS@HESTENESDRAMER.NO
WWW.HESTENESDRAMER.NO

Først ros: Jeg har ved noen anledninger hatt gleden av å følge Tage Lien og hans kollegers arbeid i konfliktsaker, og er imponert over profesjonalitet og resultater. For det gleder faktisk å se godt arbeid, om sakene ellers kan være både tunge og belastende for dem det gjelder. Det er all grunn til å støtte innspillet om konfliktløsning som eget kompetanseområde.

Når jussen settes til side, oppstår konfliktene

Tage Lien sier at det ikke så ofte dreier seg om manglende innfrielse av rettigheter, men mer om hvem som skal bestemme hva på brukers vegne. Typiske situasjoner er de der bruker og pårørende opplever å ikke bli møtt på og få gehør for det de mener er viktig, og da er konflikten nær.

Men – når disse situasjonene oppstår, er det ofte nettopp fordi grunnleggende rettigheter settes til side. Det er en helt sentral sammenheng mellom juss og rettigheter på den ene side og opplevelsen av å bli hørt og få tilrettelagt tjenestetilbudet på ønsket måte på den annen side. Jussen gir rett til reell brukermedvirkning, og pålegger kommunen å utforme

tjenestetilbud i samarbeid med bruker og pårørende. Det skal etter loven legges stor vekt på hva bruker mener.

Jussen gir også rett til nødvendige tjenester, med tilstrekkelig personalressurser og faglighet og god nok styring til å kunne sikre forsvarlige tjenester som dekker tjenestemottakerens behov for bistand.

Når det svikter

Hvis det så svikter på disse to sentrale punktene, blir ikke tjenestetilbudet godt nok – og frustrasjonen bygger seg opp på brukersiden.

Når det er for lite personale til å dekke grunnleggende behov, og enkeltvedtak er så generelt utformet at de ikke egner seg som det grunnlag for konkretisering av tilbudet som de er ment å skulle være, opplever en seg maktesløs. Når tjenesteytere mangler faglig kompetanse, og det er altfor mange tjenesteytere involvert, blir ikke frustrasjonen mindre. Når det så heller ikke er noen godt fungerende styring av det hele, verken fra administrativ ledelse i kommunen eller lokalt ved boligleder eller primærkontakt, blir det rett og slett ikke orden på sakene.

Når Tage Lien nevner de hverdagslige ting og bekymringer, og at småting ikke er i orden, er det oftest utslag av at tjenestetilbudet ikke er godt nok tilrettelagt. Den rett brukeren har til faglig forsvarlig tjenestetilbud oppfylles ikke. Det er en direkte sammenheng mellom ikke-oppfyllelse av rettigheter og frustrasjon i hverdagslige forhold.

Det er viktig å løse konfliktsaker, men enda viktigere å tilrettelegge gode tjenestetilbud og gjennom det forebygge og forhindre at konfliktsaker oppstår. Noen ganger er konfliktsaker et resultat av personene som bekler roller – om det er brukere, pårørende eller kommunalt ansatte ledere eller tjenesteytere. Men langt oftere oppstår konfliktsaker fordi brukers rett til brukermedvirkning og gode tjenester ikke tas på alvor av kommunen som tjenesteleverandør.

Faglig bedrevitenhet – eller livskvalitetsvalg?

Mange konfliktsaker har sin bakgrunn i

en overdreven tro på egen faglig fortrefelighet hos kommunalt ansatte. Det er viktig å holde fast på den rett jussen gir til reell brukermedvirkning. Hva fagfolk måtte mene er den riktige løsningen gir ikke alltid svar på hva som skal være det endelige valget i den enkelte sak – om det er i de store linjer eller detaljer i utformingen av et tjenestetilbud.

Mange valg er livskvalitetsvalg. Det handler ikke alltid om å velge det tryggeste eller det som naturlig følger av lærebooken i vernepleier-faget. Det handler om enkeltpersoners valg. Trekk gjerne parallellen til helsevesenet: Det er pasienten som avgjør om det blir en operasjon, ikke legen som av hele sitt hjerte og sin faglighet mener at det eneste rette valg er operasjon.

Rettspraksis?

Mot slutten av intervjuet etterlyser Tage Lien rettspraksis som kan avklare hvem som har rett og hvem som tar feil i enkeltsaker. Rettspraksis kan være viktig for å oppnå avklaringer om hva jussen faktisk sier om rettigheter og plikter. Men samtidig er domstolene en arena man ikke oppsøker i utide – særlig ikke med et saksanlegg mot en kommune man så å si er i tvangsekteskap med. Livslangt behov for bistand skal dekkes av kommunen, og det er ikke fristende å trekke den man er avhengig av for domstolene. Det blir som med varsleren generelt – det er ikke alltid man kan forvente å bli behandlet pent når man sier ifra om at noe er galt. Dessuten koster det ofte penger, og man risikerer også saksomkostninger for kommunens advokat dersom man skulle tape saken. Kanskje burde det nok likevel bringes noen egnede prinsippssaker for retten for å få til de avklaringer Tage Lien etterlyser.

Advokat Petter Kramås

Bakgrunn

I SFA 6/14 brakte SFA en reportasje fra Trøgstad kommune i Østfold der det planlegges et omsorgsbygg som er stikk i strid med internasjonale konvensjoner og nasjonale politiske målsettinger. Da prosjektet i sin tid ble lagt ut på anbud, var det snakk om et langt mindre bygg med 12 leiligheter for mennesker med utviklingshemning. Siden har det vokst til 24 – noe som er i strid med regelverket for offentlige anskaffelser.

Trøgstads administrasjon og flertallet av de folkevalgte skjeler til den økonomiske gevinsten de tror stordrift innebærer. De vil også – i strid med anbefalinger i norske og internasjonale forskningsrapporter og til tross for advarsler fra andre fagfolk – samle mennesker med utviklingshemning, rusmisbrukere, personer med demens og mennesker med psykiske lidelser under samme tak. Det planlagte 5 298 m² store bygget skal i tillegg gi plass til dagtilbud, personalbase og lokaler for tjenesteytere i andre deler av kommunens omsorgstjenester. Resultatet blir en institusjon som ikke bidrar til normalisering, men tvert imot til segregering i meget sterk grad.

Fortsatt gettokamp i Trøgstad

En gruppe pårørende med Fredrik Dahl fra NFU Østfold regionlag og lederen av det kommunale rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne, Sigmund Snøløs i spissen, har arbeidet utrettelig i lang tid for å hindre at Trøgstad kommune etablerer en omsorgsgetto.

I TRØGSTAD: BITTEN MUNTHE-KAAS

Motstanderne har engasjert den lokale arkitekten Steinar Wiig til å utforme forslag til et leilighetsbygg for seks personer med utviklingshemning – uten tilknytning til et dagtilbud som er i strid med normaliseringsprinsippet. Deres forslag er i motsetning til kommunens prosjekt også ellers utformet i tråd med statlige føringer, og skal ligge på en syv mål stor tomt i et vanlig bopmiljø. Hver boenhet her vil koste langt mindre enn i den planlagte kommunale omsorgsgettoen

Selv om det fortsatt er sterke krefter

for kommunens prosjekt, er motstanderne i ferd med å få mer gehør for sin argumentasjon blant politikere fra Høyre, Krf, Senterpartiet og Fremskrittspartiet. Også i Arbeiderpartiet har flere begynt å miste troen på at kommunens prosjekt vil bli et godt botilbud for svakstilte grupper i lokalsamfunnet. Motstanderne er med andre ord i ferd med å vinne fram med sin argumentasjon om at den kommunale omsorgsfabrikken blir for stor, for dyr og ikke minst tuftet på et ureflektert menneskesyn.

NFU-brev til Husbanken

I januar i år skrev NFU et brev med kopi til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet og Likestillingsombudet. Her ber forbundet Husbanken om å avslå Trøgstad kommunes søknad om finansiering.

I midten av februar kom svaret der det går fram at Trøgstad-prosjektet har vært gjenstand for stor oppmerksomhet i Husbanken. - På et oppstartsmøte hos oss 23. januar med ulike representanter fra kommunen, representanter fra Fylkesmannen i Østfold, utbyggere og arkitekt til stede, kom vi med flere innspill til forbedringer av prosjektet. Det foregår fremdeles en dialog mellom kommunen og oss i denne saken. Vi vil for ordens skyld opplyse at saken kun er på forespørselsstadiet og at det p.t. ikke er åpnet for at kommunen kan sende inn sin søknad om investeringstilskudd», heter det i brevet fra Husbanken.

Optimist

Rådmann Tor-Anders Olsen har likevel vært optimistisk hele tiden og ved flere anledninger – deriblant på et formannskapsmøte 12. mars, gitt uttrykk for sin tro på at Husbanken vil støtte prosjektet, at kommunen vil få momskompensasjon og har anslått at byggeprosessen kan starte om et års tid.

Også da SFA tok kontakt i medio mars, gjentok Olsen at han på bakgrunn av møtene som kommunen har hatt med både Helsedepartementet, Husbanken og skattemyndighetene forventer at det går mot byggestart.

Foreldrene Fredrik Dahl (t.v) og Henning Aarstad pluss sivilarkitekt Steinar Wiig med sistnevntes alternative forslag til utforming av 12 leiligheter. (Foto: Lise-Kari Holøs, Smaalenenes Avis)

Rådmannen tolker referatet for positivt

-Rådmannen i Trøgstad har nok tolket referatet fra oppstartsmøtet for positivt.

Det fastslår fagdirektør Roar Sand i region øst i Husbanken da SFA refererer til Tor-Anders Olsens optimisme om hvorvidt Husbanken vil gi investeringstilskudd til det planlagte omsorgsbygget. Sand gjentar samtidig at Husbanken på oppstartsmøtet ikke la skjul på sin skepsis overfor kommunens planer om at det skal bo mennesker med ulike diagnoser under samme tak.

- Jeg registrerer i tillegg at kommunen og NFU sentralt er helt uenige om hvordan den aktuelle tomten kan brukes. Vi kommer derfor til å reise til Trøgstad for å ta både tomten og området rundt i nærmere øyesyn før det blir tatt noen beslutning om hvorvidt det skal åpnes for at kommunen kan sende inn sin søknad om investerings-tilskudd, sier Roar Sand.

ke på at et enstemmig kommunestyre i Trøgstad i 2011 vedtok å bygge boliger for mennesker med utviklingshemning, og at kommunestyret siden har plukket dette prosjektet fra hverandre.

-Da må man vel kunne si at dere har endt opp med et prosjekt som fortjent?

-En slik konklusjon blir for enkel. Denne saken handler i likhet med mange andre i kommune-Norge om lokalpolitikere flest som mangler grunnleggende kunnskaper på dette feltet. De har ikke det historiske bakteppet og har heller ikke satt seg grundig nok inn hverken i nasjonale politiske målsetninger og bakgrunnen for Husbankens regelverk om hvilke prosjekter som det kan gis tilskudd og finansiering til.

De som går inn for dette prosjektet har dermed heller ikke fått med seg de statlige føringene der det spesielt understrekes at det ikke skal bygges institusjonsliknende boligkomplekser der mennesker med ulike funksjonsnedsettelser plasseres under samme tak.

Granli tilføyer at endringene i det opprinnelig vedtatte boligprosjektet i Trøgstad har skjedd stille og gradvis over en periode på tre år. -Denne saken har det ikke vært lett for lokalpolitikere å følge med på. De har lent seg mot forvaltningen med rådmannen i spissen og tatt det for gitt at fagfolkene der følger regelverket som tar utgangspunkt i og har et sterkt fokus på normalisering og integrering. Dermed har vi endt opp med den uakseptable løsningen som flertallet i kommunestyret går inn for i dag.

Tilbake til start

I likhet med rådmannen har varaordføreren lest referatet fra møtet mellom Trøgstad kommune og Husbanken. I motsetning til rådmannen kan varaordføreren derimot ikke se at det står noe der som går i favør av kommunens forslag. - Sier Husbanken nei til finansiering, skrinlegges dette prosjektet og vi er tilbake til start. I så fall håper jeg virkelig at vi kan søke om å få bygget de boligene for våre innbyggere med utviklingshemning som alle partiene tidligere var enige om i stedet. Jeg er nærmeste nabo til den aktuelle tomten og ønsker dem i så fall hjertelig velkommen, understreker varaordfører Christian Granli.

Rådmannen uttalte at ingen bor sammen med noen, men ved siden av hverandre som naboer.

(Sitat fra referatet fra møtet mellom Husbanken og Trøgstad kommune 23.1.2015)

Blankt Høyre-nei til omsorgsgettoen

-Vårt parti sier blankt nei til kommunens foreslåtte omsorgsgetto. Årsaken er både at vi går mot å samle mennesker med ulike diagnoser under samme tak og at vi ikke ser økonomien i det.

Varaordfører i Trøgstad kommune, Christian Granli (H) (Foto: Petter Ruud-Johannesen)

På spørsmål fra SFA om hvorfor han ikke ser økonomien i det, viser varaordfører i Trøgstad, Christian Granli (H) til at han og en av hans partifeller har erfaring fra arbeid med mennesker med utviklingshemning. - Vi har holdt oss orientert om forskningen og faglitteraturen som entydig viser at det å blande ulike grupper under samme tak, skaper usikre beboere. Og usikre beboere som vantrives, trenger mer hjelp og oppfølging – og det koster mye penger i det lange løp.

I dag synes Granli det er trist å ten-

Øygarden baklengs inn i fremtiden

Øygarden kommunestyre i Hordaland gikk i 2009 inn for å bygge leiligheter for 11 mennesker med utviklingshemning som et stjerneformet tun for å ivareta mest mulig privatliv og skjerming for den enkelte boligenhet.

Det skulle i tillegg bygges to avlastningsboliger med personalløsninger. Avlastningsboligene skulle holdes atskilt fra faste boliger og tilrettelegges for barn. Saken gikk videre til kommunens faste plan- og byggenemnd til videre utredning. Selv om 11 enheter samlet var langt over anbefalingene fra statlige myndigheter var NFU Øygarden lokallag og Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne positive til å gå inn for en slik samlokalisering, fordi bygging i tun ville ivareta beboernes behov på en god måte.

Siden levde denne saken sitt eget liv. I leserinnlegget «Øygarden kommune går baklengs inn i fremtiden» i avisen Vestnytt 27. februar i år påpeker SV-politikerne Aud Karin Oen og Tonje Cecilie Indrøy at prosjektet som kom tilbake til kommunestyret var et helt annet enn det kommunestyret ga nemnda mandat til å utrede. - Nå består det av et leilighetsbygg i tre etasjer med mulighet for videre påbygg av etasjer dersom behovet skulle melde seg i fremtiden. De tre etasjene var nå planlagt å skulle gi tak over hodet til 11 personer med utviklingshemning, 10 eldre, fire personer med psykiske lidelser og to avlastningsleiligheter. Bygget skulle i tillegg gi rom for et dagsenter for mennesker med utviklingshemning.

- Prosjektet som ble presentert bryter med alle nasjonale retningslinjer på feltet på nesten alle områder, presiserer de to forfatterne – blant meget annet. Hele leserinnlegget ligger på www.vestnytt.no/ytringer/

12

Institusjonsprosjekt skrinlegges

Vi tør ikke slippe jubelen løs ennå

Bakgrunn

Til tross for massive protester fra NFU, Helse politikk og det kommunale rådet for mennesker med utviklingshemning, gikk Hordaland (Hordaland kommunestyret) i Øygarden allerede i begynnelsen av år 2009 inn for å bygge 11 leiligheter for 11 personer med utviklingshemning og to avlastningsboliger i kommunens kjerne. Meningen var at det også skulle bygges et dagsenter og en avlastningsbolig i samme kompleks.

På området der det nye institusjonsprosjektet var planlagt, ligger det allerede en leilighet, et annet omsorgscenter, andre kommunale boliger, ungdomsleiligheter og et skole. SFA kommunale Øygarden og enkelte andre samlokaliseringsselskaper i en kritisk rapportering i 5/2010.

NFU Øygarden i tillegg med leder Ellen Røng. På bildet: prosjektet for bygging av et nytt institusjonsprosjekt i Øygarden.

Faksimil fra Vestnytt i Hordaland for alle nr. 5 - 2009

«Vi har hele tiden kjempet mot at institusjonsprosjektet skulle bli realisert. Etter over tre år ser det ut til at vi nå kommer endelig til å oppfylle. Etter at Ap sammen med Høyre og KrF fikk flertallet etter valget i høst, er politikerne med en stemmes overvekt blitt enige om at det skal realiseres.

AV LUTTEN/ANDRÉ KANG

Det er en god idé at NFU Øygarden skal bygge 11 leiligheter i kommunen. Det planlegges utbygging av boliger, det betyr at det vil bli flere og flere mennesker som vil ha et godt liv i et godt miljø med gode muligheter for å leve et godt liv. Det vil også være en fordel for de som har behov for et godt miljø.

Samfunn for alle nr. 1/2012

13

Institusjonsprosjekt skrinlegges

Enne over tre år ser det ut til at vi nå kommer endelig til å oppfylle. (Ellen Røng, prosjektleder)

Dette er kjempebra!

Det nye prosjektet med tre etasjer og avlastningsboliger i Øygarden vil gi mange mennesker et godt liv. Det vil også være en fordel for de som har behov for et godt miljø.

Samfunn for alle nr. 1/2012

SFA omtalte samlokaliseringssprosjektet i Øygarden første gang i en kritisk reportasje i 5/2010 og fulgte siden opp i 1/2012 (faksimilen). Den noe tilbakeholdne jubeltittelen var ikke ubegrunnet..

Ny lettlest-serie for unge og voksne

Har du opplevd noe skummelt, og ikke visst hva du skulle gjøre? Da bør du lese om Kim, som ble borte på en flyplass. Om Olle, som skadet seg og ble hentet av ambulansen. Eller om June, som stoppet en ekkel, innpåsletten type.

Har du flyttet hjemmefra, eller skal du? Da bør du høre om Tommy. Han skulle flytte i bofellesskap, men ville ikke kjøpe sofa og heller ikke ha med klærne sine.

Er du litt for glad i brus og godterier? Da bør du lese om Olle. Han lurte alle som ville stoppe ham i å kjøpe søtsaker.

Har du lyst på en kjæreste? Da bør du lese om Tommy og May. Han ville helst være James Bond og hun ble forelsket da en buss plutselig bråstoppet.

Synes du tv-nyhetene kan være skumle? Da bør du sjekke hva Kim sin mor hadde i en hemmelig eske på loftet, og hva det har med nyheter å gjøre.

Dette, og mye mer, kan du glede deg til i de fem lettlestbøkene om Tigergjengen som kommer i mars.

www.skaugforlag.no • post@skaugforlag.no • 41105723

Rundbordskonferanse om kommunereformen

I slutten av april er SAFO invitert til rundbordskonferanse om politikk for personer med nedsatt funksjonsevne. Det er likestillingsminister Solveig Horne som inviterer. Hun har ansvaret for å koordinere politikken for personer med nedsatt funksjonsevne.

VIGDIS ENDAL
DAGLIG LEDER I SAFO

Følgende store tema skal diskuteres: «Den kommende kommunereform med robuste kommuner og deres mulighet for å gi mer likeverdig tilbud til personer med nedsatt funksjonsevne.» SAFO er sammen med FFO og Unge Funksjonshemmede også invitert til å komme med innspill på hvilke problemer som kan dukke opp i kjølvannet av slike store reformer.

Ved siden av Barne- likestillings og inkluderingsdepartementet, stiller Arbeids- og sosialdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Samferdselsdepartementet. Vi vil få presentert de ulike departementenes innfallsvinkler til reformen, og får anledning til å komme med våre.

Kommunereformen vil ha konsekvenser for våre målgrupper, noe organisasjonene allerede jobber med. Det er også lurt å se på hva reformen kan ha å si for organisasjonene i årene som kommer.

Størrelse har konsekvenser

Professor emeritus Audun Offerdal fra Universitetet i Bergen framhevet forholdet mellom kommunestørrelse og politisk medvirkning på årets SAFO-konferanse. I de små kommunene er det mye kontakt mellom politikere og befolkningen. Offerdal viste til at det i de store sammenslåtte kommunene vil bli færre politikerne, men disse vil bli mer knyttet til sine partier, og bruke mer tid på politikk. I mindre kommuner er det mer kontakt både med politikere og administrasjon. Dette kan bety at organisasjonene i årene framover mer vil forholde seg til profesjonelle politikere, og mer spesialiserte administrasjoner i kommunene.

Overføring av oppgaver til kommunene

Den andre viktige delen av kommunereformen er at de store kommunene skal få mer makt og myndighet. Regjeringen har nettopp lagt fram stortingsmeldingen om hvilke oppgaver de ser for seg over på kommunene: Meld.

St. 14 (2014-2015) «Kommunereformen – nye oppgaver til større kommuner». Selv om meldingen er lagt fram, står nå utredninger og politiske vurderinger for tur. Organisasjonene står nå på for å hindre overføringer som svekker dagens rettigheter, og NFU er allerede ute for å hindre overføring av ordningen Varig tilrettelagt arbeid. Men det som til slutt blir overført til kommunene som berører våre grupper, blir i sin tur nye interessepolitiske felt kommunalt for organisasjonene. Det kan bety at organisasjonenes interessepolitikk i større grad må foregå i kommunene.

Tema til rundebordskonferansen

Reformen innebærer krevende spørsmål organisasjonene allerede jobber med sentralt. Endringene som gjøres må ikke svekke rettighetene til personer med funksjonsnedsettelse, og organisasjonene må bli hørt. Funksjonshemmedes medvirkning videre vil også være et viktig tema på rundebordskonferansen i april.

Vigdis Endal.

LETTLEST

Den argentinske musikeren Alan Curtis ledet musikkworkshopen «DNA?AND?» i Oslo i vinterferien.

Curtis selv spiller klassisk gitar, piano, elgitar og på ting som vanligvis ikke kalles instrumenter.

I de 5 dagene workshopen varte fikk deltakerne lage og utforske musikk akkurat slik som de ville.

Profesjonelle musikere passet hele tiden på at barna skulle få gjøre det de hadde lyst til.

De fikk utforske klanger og blande lyd fra forskjellige musikkinstrumenter.

Deltakerne fikk utfolde seg på medbrakte eller andre selvvalgte instrumenter.

De profesjonelle musikerne lyttet til barna slik at de fikk velge musikkinnholdet.

Slik fikk både de voksne og barna forskjellige måter å komme i kontakt med musikken på.

Spennende ble det fordi de profesjonelle musikerne fulgte opp med instrumentene sine det barna laget med stemmer eller instrumenter.

De la også inn lyder fra forskjellige instrumenter som passet til stemmen til den enkelte.

Der barna eier musikken

Det var egentlig synd på Oslo-barn med utviklingshemning som var utenbys på vinterferie nylig. De gikk glipp av den årlige fem dager lange workshopen «DNA? AND?» der deltakerne får skape og utforske musikk på sine premisser.

PÅ WORKSHOP: BITTEN MUNTHE-KAAS

Alan Curtis og Harald Fetveit (til venstre) justerer lyd og mikrofoner.

Det skjer i samarbeid og samspill med profesjonelle musikere som har hele sitt fokus rettet mot at barna skal få gjøre det de har lyst til, ha det gøy og oppleve at det er de selv som eier musikken.

Det er tredje gang den argentinske musikeren Alan Curtis ledet denne workshopen i Oslo. Han er utdannet innen klassisk gitar, piano, teori og komposisjon, men spiller like gjerne elgitar eller på ting som vanligvis ikke kalles instrumenter. Curtis er ikke minst internasjonalt berømt for sin suksess med å lage musikk med barn og voksne med utviklingshemning over hele verden.

- Mitt fokus er barnas "abilities" og ikke deres "disabilities", presiserte den argentinske musikeren i en samtale med SFA. Han underviser også ved Universitetet i Oslo i alternative teknikker for studenter som jobber med mennesker med "disabilities". - Vi bør ha en mer åpen innstilling til å introdusere alle dagens muligheter som ligger i musikken

for mennesker med utviklingshemning. - Hvis de ønsker det, kan det være alt fra elektronisk musikk, punk og improvisasjonsmusikk, mener han.

Utforske klanger og blander lydkilder

SFAs utsendte er ingen forståelsepær i denne sammenheng, men oppfattet rimelig raskt at det på denne workshopen arbeides med at deltakerne får utforske klanger og blande ulike lydkilder uten at

DNA? AND?

Årets workshop i Oslo (med den talende ovennevnte tittelen) var den tredje i rekken. Den er støttet av Norsk Kulturråd og Produksjonsnettverket for elektronisk kunst (PNEK), og ble arrangert av Dans for voksne som det står mer om på www.dansforvoksne.no Harald Fetveit kan gi mer informasjon på 918 31 389.

det trenger å høre til et standardisert band-format. Ikke prøver Courtis medspillere, Bjarne Larsen, Harald Fetveit og Stina Moltu Marklund å lære barna noe som kan virke normalt heller. Ungene får i stedet utfolde seg på medbrakte og/eller andre selvvalgte instrumenter – gjerne i samspill med de voksne. Før de begynner å improvisere, lytter de profesjonelle musikerne til barna – slik at det blir deres og ikke de voksnes valg som står i sentrum. På denne måten får begge parter ulike og inspirerende måter å komme i kontakt med musikk på i den trivelige og loslitte kafeen Mir – selveste hjertet på Grünerløkka Lufthavn – som er et felles rom for forskjellige uttrykksformer i kulturlivet i Oslo.

Resultatet

Og resultatet er fascinerende, spennende og i høyeste grad hørbart. Spennende fordi de voksne i

tillegg til å improvisere med barna med sine mange instrumenter også legger inn ulike lydkilder som er tilpasset den enkeltes stemme. Da vi stakk innom, var det Vilja Ellefsen-Larsen som sang og utfoldet seg på keyboard. De voksne bidro både med sine instrumenter og med lydkildene til at musikken hun improviserte fram dermed fikk varierte klanger og tidvis skikkelig trøkk.

Viljas mistet ikke konsentrasjonen til tross for et nærgående SFA-kamera. Hennes kreative innfallsvinkler både i spill og med stemmen var både imponerende og også et resultat av det som skjer når gode voksne gleder seg over og lar seg begeistre over å lete fram et barns ressurser og muligheter.

Workshopen ble avsluttet med en konsert – som vi dessverre ikke hadde anledning til å overvære. Men til neste år – da er vi der!

Vilja improviserer og leker samtidig med stemmen sin.

Brukerstyrt personlig assistanse i Aleris er supert!

tlf: 974 80 800
e-post: bpa@aleris.no
www.aleris.no/bpa

En grepa dame i Malawi

Doriss Partson er en grepa dame på nesten 70 år. Hun er aleneforsørger for barnebarnet Memory som har utviklingshemning, og det har hun vært siden Memorys foreldrene døde for 17 år siden. Bestemoren har hele tiden jobbet hardt for å forsørge seg selv og barnebarnet.

TEKST OG FOTO: MARTE SVARE

Etter at naboen fortalte henne om EPODCAM for litt over 10 år siden, har situasjonen deres forbedret seg. - PODCAM har hjulpet meg på så mange måter, sier Doriss takknemlig i en samtale med SFA. Organisasjonen har både gitt henne råd og opplæring i hvordan hun best kan ivareta rettighetene til barnebarnet. Hun har i tillegg fått mange nye venner, og et stort nettverk blant mennesker i samme situasjon som seg selv.

Skolegang

Doriss kjempet i flere år for at Memory skulle få gå på skole med jevnaldrende, men barnebarnet fikk først begynne da hun var 10 år. I dag er Memory 20 år, og går i form 1 som tilsvarer en norsk niendeklasse. Hun trives godt på skolen. I friminuttene spiller hun favorittsporten nettball sammen med vennene sine. Men 20-åringen synes det er vanskelig å forholde seg til at hun ikke lærer

like godt som de andre.

Selv om bestemoren er glad for at barnebarnet har fått muligheten til å gå på skole, legger hun ikke skjul på at det innebærer mange utfordringer. - Lærerne er ikke opplært i hvordan de skal inkludere elever med utviklingshemning.

De sluses riktignok gjennom skolesystemet, men får på langt nær med seg så mye kunnskap som vi skulle ønske. Selv om mange av dem ikke gjør det så bra på skolen, betyr ikke det at de ikke kan jobbe. Tvert imot, både Memory og andre er både dyktige og arbeidsomme. Med

Doriss Partson er aktiv pådriver for rettighetene til mennesker med funksjonsnedsettelse i Malawi. Her sammen med barnebarnet, 20 år gamle Memory.

riktig opplæring kan de etter hvert stå på egne ben – også økonomisk, understreker Doriss.

PODCAM

Fra først å motta støtte fra PODCAM, har Doriss etterhvert blitt en aktiv støttespiller i organisasjonens arbeid i Malawi. Siden hun ble medlem i 2004, har hun vært en aktiv pådriver for rettighetene til mennesker med funksjonsnedsettelse. I dag er hun styremedlem ved PODCAMs distriktskontor i Blantyre, og deltar jevnlig på kurs og møter. I tillegg til å legge vekt på betydningen av at barn og unge skal få skolegang, arbeider hun for at de skal få yrkesopplæring og tilbud om praktiske kurs. Hun mener det er viktig at både de og deres foreldre får muligheten til å tilegne seg kunnskap som kan komme til nytte i arbeidslivet.

- Selv er jeg gammel og kan ikke lenger gjøre særlig mye fysisk arbeid. Men hvis jeg får opplæring, kan jeg likevel drive en liten forretning og brødfø familien min fremdeles, sier hun.

Fattigdom

Mange mennesker med funksjonsnedsettelse i Malawi lever i fattigdom. I tillegg til å kjempe for at de skal få flere muligheter til å lære seg et yrke, kjemper Doriss for at de skal få tilgang på lån og mikrokreditt på lik linje med resten av befolkningen. Hun mistet selv to hus i flommen i Malawi tidligere i år. Den gamle kvinnen står nå på bar bakke og bor hos sin datter. Økonomisk støtte til å starte en egen bedrift vil hjelpe henne å komme seg på beina igjen.

Riktig retning

Det som motiverer Doriss er at hun kan se effekten av arbeidet hun og PODCAM gjør. Situasjonen for mennesker med utviklingshemning i Malawi er i endring. Selv om det går sakte, går det i riktig retning, og det er min-

PODCAM

Parents of Disabled Children Association in Malawi (PODCAM) er en interesseorganisasjon som bistår foreldre med barn med funksjonshemming. Organisasjonen har nettsiden www.podcam.org

dre diskriminering av vår gruppe i dag enn tidligere.

Programrådgiver i PODCAM, Enock Mithi, skryter også av Doriss sitt engasjement. - Det er på grunn av engasjerte medlemmer som henne at vi når frem til så mange mennesker, som i sin tur gjør at regjeringen er nødt til å høre på oss. Våre medlemmer er det viktigste redskapet vi har, fastslår Enock.

For mennesker som Doriss og Memory betyr støtten og nettverket de har gjennom PODCAM med andre ord mye. Organisasjonen er en viktig arena for utveksling av erfaringer, og deling av gode og triste historier. - Jeg liker å være sammen med andre mennesker, ler Memory, og forteller at hun vanligvis drar på markedet etter skoletid for å snakke med kvinnene som selger varer der. Hun er også på PODCAMs kontor i Blantyre hver dag.

- Jeg er glad for at mennesker i Norge støtter PODCAM, understreker Memory. - De som jobber her er så hyggelige, og har hjulpet meg og bestemor så mye!

LDO vil ha innspill om den nye vergemålsloven

Er du verge eller har du selv verge? Kjenner du noen som har verge? I så fall vil Likestillings- og diskrimineringsombudet høre fra deg!

Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) fører tilsyn med gjennomføringen av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD).

Norge har fått ny lov om vergemål. Det er lite kunnskap om hvordan loven praktiseres. Likestillings- og diskrimineringsombudet skal levere en rapport til FN om dette. Derfor vil LDO gjerne få dine innspill på hva som fungerer bra og hva som fungerer dårlig med den nye vergemålsordningen.

Ombudet arbeider med en supplerende rapport til FN-komiteen for rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD-komiteen). I den forbindelse har ombudet utarbeidet et spørreskjema til de som er verger, har verge og de som kjenner noen som har verge.

Formålet med spørreskjemaet er å innhente erfaringer om praktiseringen av ny vergemålslov. Innspillene fra spørreskjemaet vil bli brukt som erfaringsgrunnlag i ombudets rapport til CRPD-komiteen. Spørreskjemaet er lagt ut på www.nfu-norge.org under Nyheter.

Inkludering i revers

- Inkludering av elever med utviklingshemning i norsk skole går i revers. De fine målsettingene på papiret følges i liten grad opp i praksis. Årsaken bunner i holdninger med manglende tro og dermed også forventninger om at de skal kunne lære noe.

TEKST OG FOTO: BITTEN MUNTHE-KAAS

Juridisk rådgiver i NFU, Kristine Vierli, har opplæring, arbeid og trygderettigheter som sine ansvarsområder. Hun viser til at det er på denne tiden av året at opptak til videregående skole og forberedelser til neste skole foregår, og at klagen kommer. - Det tar tid før det går opp for foreldre at et opplæringstilbud ikke holder mål. Mange tror at barnet er inkludert, men klager når de får vite at barnet blir satt i gruppe eller plassert i et eget hjørne i klasserommet – slik det spesielt skjer på videregående. De tenker ikke over det unormale i at deres familiemedlemmer blir sendt hjem klokken to i stedet for tre, og regner med at skolen følger opp slik at den enkelte får ivaretatt sine lovfestede rettigheter.

Vierli synes det er ekstra trist å lese sakkyndige vurderinger fra PPT og individuelle opplæringsplaner der ambisjonene om hva elever med utviklingshemning skal lære er svært lave. -Vi ser samtidig at de kan lære masse hvis de får en god lærer, men det er som kjent ikke systembasert. Jeg er derfor enig med NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen, som mener at det i hovedsak er NFU som er denne elevgruppens pådriver og interessebærer. Mange gir riktignok uttrykk verbalt om at de er på vår side, men det er få som i praksis tar tak og dytter på sammen med oss, mener NFUs juridiske rådgiver.

Eleven har ikke mer å lære

Hun påpeker at mange av henvendelsene

NFU får nå, dreier seg om at stadig flere elever med utviklingshemning og andre kognitive utfordringer får avslag på et fjerde eller femte år på videregående skole. - Det fører i sin tur til at overgangen til voksenlivet blir enda vanskeligere enn den i utgangspunktet er for ungdom flest både med og uten funksjonsnedsettelse.

På spørsmål om det er spesielle begrunnelser som går igjen i avslagene på det ene eller begge de to ekstra skoleårene, svarer Vierli at det som regel vises til at opplæringsmålene for den enkelte, er nådd. - Dermed mener man at eleven ikke har mer å lære. Et fjerde/femte år gis kun hvis disse målene ikke er nådd – uten at det sies noe om at de i utgangspunktet er satt for lavt.

- *Skulle ikke prosjektet «Vi sprenger grenser» som etter mange års utsettelse endelig er blitt en realitet, nettopp forbedre læringssituasjonen?»*

- Det har vært holdt utallige festtaler om dette prosjektet som i utgangspunktet var ment å skulle bli grensesprengende for elever med utviklingshemning. Det var mange – og ikke minst NFU – som hadde store forventninger til det – vel og merke i starten. Da var fokuset i stor grad rettet mot det mangelfulle opplæringstilbudet til disse elevene. Historien har vist at prosjektet av ulike årsaker sakte, men sikkert har krympet og i dag kun omfatter barnehage og grunnskole. I dag får NFU stadig flere henvendelser også fra småbarnsforeldre som klager på sine barns tilbud i barnehagen. Tidligere var dette en opplæringssektor som de fleste var fornøyd med. Årsaken kan blant annet være at kommunene mangler ressurser og/eller fagpersoner som kan hjelpe barnet – for eksempel i forhold til språkutvikling og alternativt supplerende kommunikasjon (ASK).

Vierli er samtidig opptatt av å formidle det hun omtaler som lyspunktet i denne sammenheng: - «Vi sprenger grenser»-prosjektet ledes av Nina Fjellheim. Hun forstår problemene som elever med utviklingshemning på ulike klassetrinn sliter med, og har holdninger på rett plass.

Bistand fra NFU

- *I hvilken grad kan du, som jurist i NFU,*

hjelpe foreldre som klager over sine barns og ungdommers opplæringstilbud?

- Foreldre kan ringe til meg hvis de har spørsmål om rettigheter eller har fått avslag på en klage. Jeg vil da etter beste evne gi råd om hvordan de skal forholde seg til den og eventuelt gå videre. I enkelte saker skriver jeg klagen på deres vegne. Hvorvidt jeg gjør det, handler både om i hvilken grad jeg har kapasitet og hvordan saken står. Hvis PPT for eksempel i en sakkyndig vurdering sier nei til at en elev skal få utvidet skoletid, må foreldrene ha eller kunne innhente tilstrekkelig dokumentasjon på at vurderingen er for dårlig. I så fall skal de ha gode argumenter for å nå fram. Jeg hjalp flere som opplevde dette i fjor – med positivt resultat – men igjen: Det handler om å kunne dokumentere, presiserer Kristine Vierli.

Linjevalg og kortere skoledag

Hun tilføyer at disse sakene handler om elever som har vært i systemet lenge. -Sakkyndig i PPT har likevel ikke alltid møtt den enkelte eller i beste fall bare observert vedkommende i en skoletime. De lener seg i stedet på hva skolen mener om elevens behov – som siden viser seg å bli det som avgjør.

- Et annet og stort problem for elever som trenger spesialundervisning på videregående, er at de i praksis ikke får følge den linjen de har valgt seg inn på. De aller fleste havner i en gruppe på en linje der de er tilknyttet en vanlig klasse på papiret, men der opplæringen i hovedsak ikke kan karakteriseres som annet enn «vaffelpedagogikk». I praksis betyr det å gå mye på tur, kafé, butikk og ellers få opplæring i dagliglivets aktiviteter. Mange har også kortere skoledag enn andre på samme klassetrinn. Det kan enten være en følge av at de blir tatt inn på linjen Studiespesialisering, som har færre årstimer, eller at skolen ikke legger opp like lange pauser som for de andre elevene.

Rogaland

Vierli viser samtidig til Rogaland. Der ble det etter tilsyn av Fylkesmannen avdekket at elever med behov for spesialundervisning i motsetning til andre elever ikke fikk velge mellom de 11 utdanningsprogram-

Kristine Vierli er juridisk rådgiver i NFU der opplæring, arbeid og trygderettigheter er hennes arbeidsområder.

mene som finnes. - De ble i stedet tatt inn på studiespesialisering som har færre årstimer, og som dermed også betyr kortere skoledag. Fylkeskommunen godtok anmerkningen fra Fylkesmannen, men ville ikke gjøre noe med dette før i inntaket til skoleåret 2015/2016. NFU Rogaland fylkeslag tok dette opp med fylkeskommunen og ba dem om å endre praksis. Dette ville bety at de elevene som allerede går på studiespesialisering i Rogaland ville bli stilt dårligere enn andre elever. Fylkeskommunen fastholdt imidlertid sin

praksis. NFU har derfor klaget Rogaland Fylkeskommune inn til Likestillings- og diskrimineringsombudet på grunn av diskriminerende praksis ved at disse elevene blir fratatt en rettighet forårsaket av ned-satt funksjonsevne.

Gapet mellom skole og jobb

- Det mangelfulle opplæringstilbudet til elever med utviklingshemning i videregående skole fører til at de aller fleste mangler grunnleggende ferdigheter etter endt skolegang, fortsetter NFUs juridiske rådgiver. - Dette fører til et stort gap mellom skole og jobb. Det er kun en brøkdel som får tilbud om Lærekandidatordningen, som tar sikte på å gi eleven en yrkesrettet kompetanse som gjør det mulig å få jobb i vanlig arbeidsliv. I stedet tas det som regel for gitt at elevene etter fylte 18 skal over på uførepensjon og dermed må tilbringe årene i arbeidsfør alder på et dagsenter eller i beste fall en VTA-bedrift.

Vierli presiserer at NFU sentralt er interessert i å få dokumentert i hvilken grad dette skjer. - Vi vet at Lærekandidatordningen er godt utbygd i Østfold og Buskerud, men at den er mer eller mindre ikke-eksisterende i mange andre fylkeskommuner. NFU får henvendelser fra fylkesledere som forteller at deres respektive fylkeskommuner ikke en gang er kjent med denne ordningen. Får vi dokumentert at dette er realiteten over store deler av landet, blir det lettere for oss å kjøre

saken videre. Det samme gjelder i hvilken grad elever får velge utdanningsprogram og at elever med og uten funksjonsnedsettelser skal ha like lang skoledag.

Det verste

NFUs juridiske rådgiver gir til slutt uttrykk for at noe av det verste med sakene om det mangelfulle opplæringstilbudet til elever med utviklingshemning etter hennes mening handler om ansvaret som pålegges deres foreldre. - De må til enhver tid følge nøye med, og kan aldri ta det for gitt at deres barn og unge får et skoletilbud som er i tråd med det den enkelte etter loven har krav på.

Folkehøgskoler

Vi minner om at elever med utviklingshemning som vil ta et år på folkehøgskole må ta kontakt med vertskommunen der folkehøgskolen ligger i god tid i forkant hvis de trenger bistand i forbindelse med oppholdet. De må også sikre seg at de får stønadene de har krav på fra NAV i denne sammenheng. Dette har Kristine Vierli skrevet mer om både i en artikkel på side 2 i SFA 1/15 og på www.nfunorge.org under fanen «Rettigheter».

LETTLEST

- Mennesker med utviklingshemning kan lære masse.

Det sier juridisk rådgiver i NFU, Kristine Vierli. Hun tilføyer at det krever en god lærer.

Kristine mener at inkludering av elever med utviklingshemning i videregående skole har stoppet opp.

Mange foreldre tror at barnet deres er inkludert i skolen.

De klager når de får vite at barnet blir satt i gruppe eller plassert i et eget hjørne i klasserommet.

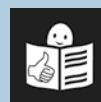
Stadig flere elever med utviklingshemning får avslag på et fjerde eller femte år på videregående skole.

Mange henvender seg til NFU og lurer på hvorfor det skjer.

Kristine sier at skolen som regel viser til at opplæringsmålene for den enkelte er nådd.

Dermed mener skolen at eleven ikke har mer å lære.

For elevene det gjelder, betyr det at overgangen til voksenlivet blir vanskelig.

Minneord

Miriam Teilgård. Foto: Privat

Miriam Teilgård ble født 11. februar 1979 og døde på Notodden sykehus 5. desember i fjor. Hun var syk i mange år, men hadde både opp- og nedturer. Til slutt klarte ikke hjertet og lunger mer. Hun ble bare 35 år gammel.

Miriam har alltid vært en livsglad og sosial jente. Hun var lett å bli glad i og det var tungt å miste henne. Miriam ble med sitt vinnende vesen også godt likt over alt hvor hun kom. Hun var medlem av NFU Bø og Sauherad lokallag.

Tusen takk til alle som bidro til at Miriam fikk et så bra liv som mulig ut fra sine forutsetninger. Hvil i fred, kjære Miriam. Vi er så ufattelig glad i deg, og du vil alltid være med oss.

Marit Teilgård (mor)

Vil du støtte NFU? Meld deg inn i dag!

Kontingentsatser (kryss av)

- ☐ Hovedmedlem kr 495,-
- ☐ Barn under 18 år kr. 70,-
(Barn under 18 år og familiemedlem må være tilknyttet hovedmedlem.)
- ☐ Familiemedlem kr 250,- (samme husstand)
- ☐ Jeg vil gjerne ha nyhetsbrev på e-post fra NFU.

Navn: _____

Adresse: _____

Poststed: _____

Fødselsdato: _____

Navn på hovedmedlem: _____

Mobil/telefon _____

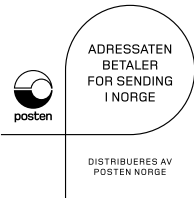
E-post: _____

Fylkes- eller lokallag: _____

Signatur: _____

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede

Svarsending 1225
0090 Oslo

«Omsorg i endring»

Et nytt tilskudd til den viktige historien om de tidligere institusjonene for mennesker med utviklingshemning kom nylig ut med Klæbu historielag som utgiver av boka «Omsorg i endring».

«Man bør dessuten alldrig gi slip paa den, om vi saa maa si ideelle forutsætning, at selv den minste legems- eller aandsevne paa en eller anden måte bør nyttes, tages i bruk, først og fremst til glæde og adspedelse for individet selv og dets tilsyn, dernest til gavn for samfundet».

Boka har mange illustrasjoner. Omslagsbildet er tatt av Nanett Alice Olijnyk.

Den handler om Klæbu pleiehjem i Sør-Trøndelag som senere fikk navnet Hallsetheimen. Her tegnes det et detaljert bilde i den 73 år lange historien til sentralinstitusjonen for mennesker med utviklingshemning i Midt-Norge.

Den omfangsrrike boka på i underkant av 450 sider er blitt svært godt mottatt etter lanseringen i desember i fjor. Arbeidsgruppen med Jens Magnar Engan, Kåre Haugen, Sissel Trine Nordseth, Trygve Storsve og redaktør og forfatter Per Ingmar Kosberg i spissen har gjort en formidabel innsats. Dette ikke minst sett i lys av at bokprosjektet først startet i 2009 – hele 15 år etter at institusjonen ble nedlagt.

Det er sagt at den samfunnskulturelle utviklingen kan måles i måten det tar seg av sine innbyggere med utviklingshemning på. I denne boka kan vi både lese om konsekvenser av mangel på stimulering og opplæring av mennesker med utviklingshemning – og det motsatte. Per Ingmar Kosberg beskriver et institusjonsliv med til dels store og overfylte avdelinger uten aktivitetstilbud. Men etter hvert fikk «Hjemmet» et økende antall små boenheter med ressurser som gjorde det mulig å gi beboerne bedre levekår, mer målrettet opplæring og behandling – takket være engasjement og innsats av både de pårørende og ansatte.

Gjennom intervjuer og utallige timers arbeid med innsamling av skriftlig materiale på Statsarkivet har Kosberg og hans støttespillere gravd fram mye interessant

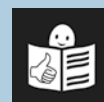
og detaljert informasjon både om beboernes levekår og arbeidsplassen til svært mange klæbyggere i det lille bygdesamfunnet. På det meste bodde det bortimot 460 «klienter» eller «pasienter» på institusjonen og det arbeidet hele 1500 ansatte der fordelt på ca. 800 årsverk. I tillegg til de mange bygningene på institusjonsområdet med kjøkken, vaskeri, arbeidsstuer, skole, fritidskontor, barnehager osv. var det tre boavdelinger. Disse het «Pikebygget», «Guttebygget» og C-bygget – den siste til daglig kalt «Krøplingen» – som i seg selv sier noe om datidens virkelighet og samfunnets syn på denne «pasientgruppen». Vi får samtidig et innblikk i samfunnets skiftende tilbud og ikke minst holdninger til mennesker med utviklingshemning som gradvis ble mer nyansert.

Denne detaljerte vandringen gjennom sentralinstitusjonens historie vil utvilsomt få verdi for historieinteresserte, slekt og venner av tidligere arbeidstakere på «Hjemmet» og andre som er engasjert i utviklingen av tiltak og tjenester for mennesker med utviklingshemning, både i historisk sammenheng og i dagens samfunn.

Dette store bokprosjektet har fått økonomiske bidrag fra så vel Klæbu kommune, Klæbu sparebank og Sør-Trøndelag fylkeskommune. Boka koster 400 kroner og kan bestilles via følgende e-postadresser kasserer@klabuhistorielag.no og jens.engan@netcom.no

bmk

LETTLEST

Boka «Omsorg i endring» handler om Klæbu pleiehjem i Sør-Trøndelag.

Navnet ble senere endret til Hallsetheimen.

På det meste bodde det bortimot 460 mennesker på denne institusjonen.

Bygningene besto av store og overfylte avdelinger uten aktivitetstilbud.

Det var 3 bo-avdelinger her. De ble kalt Pikebygget, Guttebygget og C-bygget.

C-bygget ble til daglig kalt Krøplingen. Det sier noe om hvordan samfunnet på den tiden så på menneskene der.

Rekruttering av assistenter byr ikke på problemer. Det er ikke uvanlig med 60-70 søkere på en stilling, sier Kari Melby. (Foto: Samfunn for alle)

JAG-medlemmene

Personer med store og sammensatte funksjonsnedsettelse kan bli hovedmedlem i Foreningen JAG. Medlemmer over 18 år har stemmerett og kan velges inn i styret – assistert av sin verge.

Foreningen JAG fyller fem år

I løpet av fem år har Foreningen JAG fått 43 aktive hovedmedlemmer med kognitive og sammensatte funksjonsnedsettelse som har sin assistanse organisert som BPA. Medlemmene kan bruke JAG Assistanse AS som arbeidsgiver for sine assistenter.

Kari Melby, Sande i Vestfold, er mangeårig tillitsvalgt i NFU sentralt, regionalt og lokalt. I dag er hun styremedlem i Foreningen JAG i Norge som feiret femårsjubileum nylig med et årsmøteseminar i Drammen der leder av Stortingets helse- og omsorgskomite, Kari Kjønaas Kjos, holdt åpningsforedraget.

På spørsmål om hva som har vært de viktigste arbeidsoppgavene for foreningen de første fem årene i Norge, svarer Melby at det i stor grad har handlet om kampen for å få rettighetsfestet BPA. - Vi har hatt jevnlig møter med sentrale myndigheter, politikere på Stortinget og deltatt på høringer for å informere om betydningen av BPA.

Opplæring

Utvikling av skoleringsprogrammet for assistentene i samarbeid med vårt moderselskap JAG i Sverige har vært og vil fortsatt også være en viktig del av vår virksomhet. Arbeidsoppgavene omfatter ofte

å assistere vedkommende til å ta initiativ, gjøre enkle valg og å forutse konsekvenser av sine valg og handlinger i dagliglivets ulike situasjoner. Assistentene fungerer ofte som et kommunikasjonshjelpemiddel for den enkelte. I tillegg til det ordinære og obligatoriske opplæringsprogrammet kan assistentene få opplæring i temaer som er nødvendig med tanke på behovene til den som får assistanse – som for eksempel tegnspråk og autisme.

Assistansegarantist

Melby viser ellers til at JAG Assistanse AS, som administrerer assistanseordningen, også gir opplæring i rollen som arbeidsleder eller det som i JAG kalles assistansegarantist. - De har det formelle ansvaret for assistansens kvalitet og kontinuitet. Det er assistansegarantisten som skal ansette assistentene, veilede dem, sette opp arbeidsplaner og tilkalle vikarer. Gjennom JAGs kursprogram får både de og assistentene den kompetansen og

kunnskapen som er nødvendig for å ivareta den enkeltes behov.

- I hvilken grad får JAG-medlemmene selv bestemme hvem som skal være deres assistansegarantist?

- De kan komme med forslag – med støtte av sin verge. Noen vil ha sin verge i denne rollen, men det kan også være en annen person som vedkommende selv og vergen har tillit til.

Rekruttering

På spørsmål om det er vanskelig å rekruttere personlige assistenter, svarer Kari Melby at dette stort sett ikke byr på problemer. - Det er ikke uvanlig å få 60-70 søkere på en assistentstilling. Det er en myte at folk ikke vil jobbe ettermiddager, kvelder og helger. Mange liker å jobbe lange arbeidsøkter, fastslår Kari Melby.

bmk

Tor Arne Høidal (bak) er styreleder i Foreningen JAG. Her forevige etter en høring om BPA på Stortinget sammen med styremedlemmene. (Foto: Ernst Jørgensen)

LETTLEST

Foreningen JAG i Norge feiret fem års jubileum nylig.

Kari Melby fra NFU Nordre Vestfold lokallag er styremedlem i foreningen.

Hun sier at den viktigste oppgaven i disse årene har vært å kjempe for å få rettighetsfestet BPA.

Foreningen har jevnlig vært med på møter med sentrale myndigheter og politikere for å informere om at BPA er viktig.

I løpet av de 5 årene har JAG fått 43 aktive hovedmedlemmer.

Alle har store og sammensatte funksjonsnedsettelse.

Gjennom foreningen JAG har de assistansen sin organisert som BPA.

De kan bruke JAG Assistanse AS som arbeidsgiver for assistentene sine.

Medlemmene i JAG kan komme med forslag til hvem som skal være deres arbeidsleder. Til det får de støtte av vergen sin.

I JAG kalles denne personen assistansegarantist.

Assistansegarantisten skal ansette assistentene og har også ansvaret for at assistansen fungerer som den skal.

Medlemseid

JAG er i motsetning til andre BPA-leverandører, en ideell medlemseid organisasjon, organisert som et aksjeselskap – som ikke deler ut utbytte. JAG Assistanse AS står for forretningsdriften som verver nye kunder og administrerer assistanseordningen – som kan omfatte alt fra lønn, pensjon, forsikringer osv.

Selskapet har i løpet av fem års drift ansatt ca. 200 assistenter. Antallet ordninger vil øke mye i 2015 i kjølvannet av at BPA ble rettighetsfestet fra 1. januar i år.

Nettside med kontaktinformasjon: www.jagassistanse.no

Tilbakeblikk

JAG Assistanse AS er et datterselskap av det svenske Brukerkooperativet JAG som ble stiftet i Sverige i 1992 og har lang erfaring med å organisere assistanseordninger for personer med store og sammensatte funksjonsnedsettelse. Fra 1994 har svensker med store og sammensatte funksjonsnedsettelse hatt lovfestet rett til personlig assistanse.

Retten til BPA

Fra 1. januar 2015 gjelder ny § 2-1 d i pasient- og rettighetsloven om retten til brukerstyrt personlig assistanse. Nærmere omtale av lovendringen kan leses på: <https://www.stortinget.no/Saker-og-publikasjoner/Saker/SAk/?p=59833>.

SFO for alle

- Hva vil statsråden gjøre for å sikre at alle barn med funksjonsnedsettelse/ekstra utfordringer får rett til assistentressurs i skolefritidsordningen uavhengig av hvor de bor?

Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen fikk nylig ovennevnte skriftlige spørsmål fra stortingsrepresentant Anne Tinglestad Wøien. I sin begrunnelse minnet hun blant meget annet om at det i dag ikke er

noen faginstans (PPT) som gir sakkyndig vurdering om behov for ekstra assistanse eller ekstra bemanning slik det gjøres i skolen. -I dag er det foreldrene selv som må gå i dialog med kommunen og søke om ekstraressurs for sine barn med funksjonsnedsettelse/ekstra utfordringer.

Wøien påpeker i tillegg at fritiden ofte er ensom for disse barna – som ikke har forutsetninger for å kunne delta på ulike fritidsaktiviteter. - Av den grunn blir SFO-tiden ekstra viktig. Det er urimelig at også den blir en arena der de faller utenfor.

Ressurser til ekstra bemanning er det etter dagens lov opp til den enkelte kom-

mune å bevilge. Det kan bety at barn i nabokommuner blir behandlet ulikt. Konsekvensen av ordningen slik den er i dag er at barn ikke får delta i SFO, men må reise hjem når skoledagen er over. Det kan også føre til at foreldre må redusere sine stillinger og at barna faller utenfor fellesskapet. Dette er ikke samfunnsøkonomisk lønnsomt. Det er heller ikke vårt samfunn verdig, skriver Anne Tinglestad Wøien. Hele spørsmålet hennes er lagt ut på NFUs facebook-side.

Da SFA gikk i trykken var svaret fra kunnskapsministeren ennå ikke tilgjengelig. Det blir lagt ut på www.stortinget.no når det kommer.

Livsfarlig «handelsregning»!

Det beste er om NOU 2014: 12 «Åpent og rettferdig – prioriteringer i helsetjenesten» ikke prioriteres, men glemmes, glemmes og begraves dypt i skuffene i Helsedepartementet.

NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen karakteriserer denne NOUen i en artikkel som er lagt ut i sin helhet på www.nfunorge.org som livsfarlig. - Her erstattes etikk med handelsregning. De som stort sett er friske livet gjennom, skal prioriteres. Trekker en et uheldig lodd i livets lotteri, skal en derimot straffes for det.

Gitlesen viser samtidig til at utredningen er krevende lesning. - Substansen skjules i et hav av formildende og tilsynelatende positive forbehold. Ved førstegangs gjennomlesning, kan dokumentet virke riktig så positivt. Skreller en av retorikken, vil en se et første skritt i det å utvikle en algoritme for hvordan enkeltindivider skal prioriteres i helsevesenet.

De som skal prioriteres, er mennesker med lidelser hvor behandlingen vil medføre "mange gode leveår". Utviklingshemning regnes ikke som det mest ønskelige, og leveårene med denne funksjonsnedsettelsen vil vektes lavt når det snakkes om "gode leveår". Lavere forventet levealder er vanlig ved mange

tilstander som medfører utviklingshemning. Mange med utviklingshemning har behov for ressurskrevende og vedvarende behandling. Uansett hvilken medisinsk behandling mennesker med utviklingshemning gis, vil utviklingshemningen stå ved lag. Med unntak av kriteriet helsetap kommer mennesker med utviklingshemning systematisk dårlig ut på alle de foreslåtte prioriteringskriteriene, skriver Jens Petter Gitlesen.

Han minner samtidig om FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, artikkel 25 der det slås fast at "Partene erkjenner at mennesker med nedsatt funksjonsevne har rett til den høyest oppnåelige helsestandard uten diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne". Dette betyr at vi ikke bør begynne å rangere liv og livskvalitet. Landet vårt har aldri vært rikere enn nå. Vi trenger etisk forsvarlige prioriteringssystemer som kan knyttes til behandlingenes effekt og hvilke grupper behandlingen er effektiv overfor. Mener Jens Petter Gitlesen.

Verger har fått for stor makt

En verge skal sikre interesse- ne til mindreårige og voksne som ikke kan handle på egen hånd. Men dette fungerer ikke alltid så godt ifølge NFU.

- Vergene har for stor makt, samtidig som mange ikke gjør den jobben de skal, sier leder i NFU, Jens Petter Gitlesen, i en kommentar til NRK Vestfolds reportasje nylig. Bakgrunnen var Gine Engelsingård som ikke får se sin sønn med utviklingshemning som bor i den private omsorgsboligen Klostergården på Tjøme når hun ønsker det. Sammen med hans verge har ledelsen bestemt at moren kun får treffe sønnen etter en fastsatt samværsavtale.

- Dette er et grovt brudd på den enkeltes frihet, mener Gitlesen. Som påpeker at lovverket er blitt bedre, men at praksisen er blitt verre. - Tidligere fikk NFU tre-fire klager i året fra pårørende som er misfornøyde med sine familiemedlemmers verger, mens det nå kommer et par klager i uken.

Ledelsen ved Klostergården og sønnens verge ønsker ikke å uttale seg til NRK om bakgrunnen for samværsavtalen med henvisning til taushetsplikten. Hele saken er lagt ut på NFUs facebookside.

NFU ber om sterkere tiltak mot overgrep

NFU ber justis- og beredskapsminister Anders Anundsen vurdere strafferettslige tiltak for å redusere omfanget av overgrep overfor mennesker med utviklingshemning.

En artikkel på www.nfunorge.org minner NFUs forbundsleder om at mennesker med utviklingshemning er svært utsatt for overgrep. Jens Petter Gitlesen viser blant annet til at Dagbladet i 2010 brakte en serie omtaler av overgrepssaker som klart viste alvorlige svakheter både i kommunenes reaksjoner og politiets oppfølging av sakene.

Daværende stortingsrepresentant Robert Eriksson løftet saken opp på den nasjonale politiske dagsorden og krevde full gransking og tiltak for å rette opp situasjonen. SFA omtalte i forrige utgave veilederen som BLD nylig har utgitt om hvordan en skal forholde seg når det dukker opp mistanke eller påstand om seksuelle overgrep. NFU mener veilederen er et kjærkomment bidrag, men stiller samtidig spørsmålsteget ved om den

er et tilstrekkelig tiltak.

I Stavanger Aftenblad hevder flere fagfolk at situasjonen ikke har bedret seg siden 2010 da Robert Eriksson tok saken opp i Stortinget. Det rapporteres om sommel i politi og domstolene, bistandsadvokater som ikke fungerer, slett etterforskning og kommunale tjenesteytere som ikke varsler når det er mistanke eller påstand om overgrep.

NFU ber på denne bakgrunn justis- og beredskapsminister Anders Anundsen om å vurdere effektive tiltak og å vise handlekraft. -Statskverna har arbeidet med saken siden 2010. Det bør være mulig å få etablert effektive tiltak for å forhindre overgrep før det har gått fem år til, skriver Jens Petter Gitlesen. Brevet kan du også lese på www.nfunorge.org.

Håper regjeringen ikke vil diskriminere

-Det ligger en alvorlig underkjennelse av arbeidsinnsatsen til mennesker med utviklingshemning i forslaget om å overlate arbeidsmarkedstiltaket Varig tilrettelagt arbeid (VTA) til kommunene.

Det mener Jens Petter Gitlesen i forbindelse med at Regjeringen foreslår å overføre VTA til kommunene. På www.nfunorge.org skriver han i en artikkel at NFU betrakter forslaget som diskriminerende. -Skal vi oppnå våre internasjonale forpliktelser overfor mennesker med utviklingshemning, må staten overta finansieringen av all dagaktivitet, presiserer Gitlesen.

NFU har sendt brev til Likestillings- og diskrimineringsombudet om denne saken.

Mer enn et skirenn!

Det trolig eneste landsdekkende skirenn nord for Dovre for deltakere med utviklingshemning ble nylig arrangert på Selbuskogen skisenter for 23. gang av Peder Morset folkehøgskole.

TEKST OG FOTO: JON ARNE LEISTAD

Hit kommer deltakere fra Bodø i nord til Oslo-området i sør år etter år og konkurrerer med skolens elever. Det konkurreres i sprint, fristil 3 km, klassisk 1, 3 og 5 km, og stafett. Bortimot 100 utøvere deltok, hvorav noen i flere disipliner. Blant

dem var Trond Kringhaug, Hilde Eidsli fra Malvik helsesportlag og Randi Nordbye fra Selbu IL. Trioen som alle har stilt til start i alle de 23 årene denne skifesten er blitt arrangert. Sistnevnte var for øvrig elev ved Peder Morset i 1992 – det første året i skolens historie.

På dette skistevnet er det harde konkurranser, stor idrettsglede og stolte vinnere. Det er stort å vinne stafetten og motta vandrepremien som er et fat dreid av en av skolens pensjonerte lærere. Årets vinnerlag i dameklassen var et mix-lag med Hilde Eidsli og Solveig Mandahl fra Malvik helsesportslag og Sigrid Dyrendal fra Rissa IL.

Tradisjonen tro ble det også denne gangen dekket til stor gallamiddag og spilt opp til dans lørdagskvelden. Skolens

Stas å vinne vandrepremien, syntes Hilde Eidsli, Solveig Mandahl og Sigrid Dyrendal.

ansatte legger ned et imponerende arbeid som år etter år stiller i stand dette flotte arrangementet som gjennomføres uansett sol, snøstorm eller mangel på snø!

(Forfatteren er medlem av NFU Sør-Trøndelag og leder av Malvik Helsesportlag. Artikkelen er noe forkortet, red.anm.)

Full gjennomgang av pleiepengeordningen

Arbeids- og sosialminister Robert Eriksson (Frp) varsler full gjennomgang av den kritiserte ordningen med pleiepenger.

SFA har i flere tidligere oppslag beskrevet hverdagen til familier med alvorlig syke og pleietrengende barn og den kampen foreldrene deres har med NAV. Vi har intervjuet samtlige parlamentariske ledere på Stortinget som alle reagerte på familienes situasjon og har lovet å bidra med sitt for å få endret loven om pleiepenger. Robert Eriksson tok denne saken opp flere ganger i opposisjon – mens han nå er den øverste politiske ansvarlige.

Hjelpeteam

Han har nå bestemt at det med umiddelbar virkning skal opprettes en landsomfattende ordning med et fast hjelpe-team for foreldre som mottar pleiepenger. Erikssons håp er nå at dette teamet skal fungere som deres los gjennom NAV-systemet.

Fremtiden truet for Erlandsens Conditori

Nå er det fare for at dørene stenges for den nyskapende virksomheten ved tradisjonsrike Erlandsens Conditori i Halden.

SFA har i flere oppslag tidligere skrevet om de tre eierne med utviklingshemning som har vist at det er mulig å skape sin egen arbeidsplass. To av dem, Daniel Harbo og Kim Robin Johansen, er avhengig av veiledning og oppfølging i sitt daglige arbeid. I oktober 2013 sendte de derfor søknad til kommunen om Brukerstyrt Personlig Assistanse (BPA). Like før SFA

[illegible]

– Et av oppslagene SFA har hatt om denne saken handlet om Emil som er fullstendig hjelpetrengende og hans foreldre som mistet pleiepenger.

[illegible]

Ikke skyt pianisten

– Rapportering i forbindelse med det nye tilskuddssystemet

Etter krav fra Riksrevisjonene startet myndighetene i 2012 utarbeidelsen av et nytt tilskuddssystem til funksjonshemmedes organisasjoner. Det nye systemet skulle være gjennomslutlig, rettferdig og enklere enn det tidligere systemet. Slike målsetninger er vanlige, selv om prosessene har en tendens til å skape systemer som er både vanskeligere og mer krevende enn systemet som var såpass krevende at det måtte forenkles. Omtrent slik er statusen nå.

TEKST: JENS PETTER GITLESEN

Hver dag dukker det opp nye spørsmål knyttet til tilskuddssystemet og rapporteringen. I går var det for eksempel spørsmål om likepersonstiltak omfattet tillitsvalgte som hold kurs for andre medlemmer. Svaret på spørsmålet var viktig og medførte at vi måtte rapportere kurs som allerede var rapportert til Studieforbundet. Bufdir har ansvaret for utarbeidelsen av det nye systemet. De gjør så godt som de kan. Men feltet er stort og problemene gjemmer seg i detaljene. Når vi tar spørsmål opp med tilskuddsmyndighetene, får vi av og til svar. Andre ganger ender vi opp med enda flere spørsmål og ingen svar.

I NFU har organisasjonssjef Tone Hammerlund den utakknemlige oppgaven å lage rapporteringsrutinene som det nye tilskuddssystemet krever at NFU har. Det å lage enkle interne rapporteringssystemer for et tilskuddssystem som heller ikke tilskuddsmyndighetene fullt

Tone Hammerlund.

ut forstår, nærmer seg det umulige. Når fylkes- og lokalagene mottar rapporteringsskjema og prosedyrer fra NFU sentralt, er det ikke et forsøk på å plage tillitsvalgte. Er det uklarheter, så kommer det av at myndighetenes krav er uklare. Det kan godt være at det kommer noen ekstraomganger med korrespondanse til våre lokal- og fylkeslag. Slik blir det lett når en skal følge opp uklarheter på en enkel og klar måte.

NFU sentralt jobber mye med å gjøre våre interne systemer og prosedyrer så enkle som mulig. Vi har imidlertid lært at gjennomslutlige og enkle tilskuddssystemer er noe temmelig uoversiktlig som ingen helt forstår.

Vær overbærende, vi gjør vårt beste i en viktig jobb som nærmer seg det umulige.

Om å bli utsatt for makt og tvang

Nasjonalt kompetansesenter om utviklingshemning (NAKU) har på oppdrag av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), undersøkt hvordan 13 personer med utviklingshemning selv opplever å bli utsatt for bruk av makt og tvang.

I den samtaleliknende prosjektrapporten har forskerne forsøkt å besvare spørsmålet om hvordan konstruktiv selvbestemmelse hos personer med utviklingshemning kan bidra til å redusere bruk av tvang og makt.

Jens Petter Gitlesen har laget en fyldig omtale av rapporten på NFUs nettside. Rapporten kan også lastes ned i sin helhet på naku.no/sites/default/files/files/NAKU_tvang&makt_ferdig2_skjerm.pdf

Mannequinoppvisning med kvalitetsprodukter

Da de kreative tillitsvalgte i NFU Elverum lokallag skulle arrangere sitt årsmøte nylig, slo de sine pjaller sammen med ledelsen og arbeidstakerne med utviklingshemning ved det kommunale tekstilverkstedet Askeladden.

TEKST OG FOTO: BITTEN MUNTHE-KAAS

Resultat: Et helaftens arrangement på RVTA-kafeen Tunet som startet med en flott mannequin-oppvisning med arbeidstakerne som denne kvelden var modeller. De var stolte over å vise fram sine ulike tekstilprodukter.

Alt disse arbeidstakerne og deres tilretteleggere setter fingrene i, resulterer i produkter av høyeste kvalitet. I tillegg til å vise klær som kjoler, gensere, drakter, ponchoer, luer, votter, skjerf og sokker i den fineste og bløtteste alpakkauull, fikk de mange fremmøtte se et knippe gaveartikler og ting til hjemmet – som fargerike vevde gulvryer, løpere, bordbrikker, tovede,

vinposere, grytekluter, hjerte-smykker, skoposere og sitteunderlag – for bare å nevne noe..

Dagen derpå var SFAs utsendte på dagsenterbesøk for å se modellenes arbeidsplass der det også er butikk. En godt sted å være både for de ansatte og åtte yrkeshemmede, men også for en uanmeldt med kamera og skrivekløe. Det korte besøket endte som det måtte med en lommebok som var mer slunken da vi gikk enn da vi kom – til glede for et vel ett år gammelt bonusbarnebarn som om et drøyt halvår kan pyntes til fest i verdens fineste jule-røde alpakkauull-kjole!

Filmgjengen fikk hjerteluer

Arbeidstakerne ved Askeladden strikket hjerteformede luer i velkomstgave til filmgjengen som nylig startet opptakene i Elverum til «Kongens nei – tre døgn i april» med Erik Poppe som regissør.

1. Saliba Terzic iført lekre strikkeprodukter. 2. Anne Lise Martinsen viste både en bordbrikke og sin egen rullekravegenser. 3. Asbjørn Halfdan Øien i røff Elverum-genser og Elverum-skjerf. 4. Mina Hussein fikk stor applaus for sin turkise overdel. 5. Alle modellene samlet etter endt dyst. 6. Tea Lien gikk modell som om hun aldri skulle ha gjort annet.

Hadeland

NFU Hadeland og omegn lokallag i Oppland inviterer til vårfest med dans på selskapslokalet Bergslia i Gran 8. mai. I invitasjonen oppfordres deltakerne til å synge og opptre sammen med musikerne i bandet AnTeak. Styret håper samtidig at mange kan bli til festen slutter og skriver: «Det er veldig kjedelig for musikerne å spille dersom dansegulvet nesten er tomt før kl. 21.00. Vi minner om at vaktskiftet også kan foregå på Bergslia!»

Bergen

NFU Bergen lokallag inviterer til vårfest med Proffene 21. april.

Oppland

NFU Oppland fylkeslag arrangerer årsmøte 19. april. Den samme helgen blir det kurs for tillitsvalgte med tema rettigheter der juridisk rådgiver i NFU sentralt, Kristine Vierli skal orientere. Trafikksikkerhet og politiarbeid er tema på kurset for deltakerne med utviklingshemning.

Akershus

Vi minner om vårens vakreste eventyr i NFU Akershus. Fylkeslagets årlige kulturverkstedet arrangeres i år på Sundvollen hotell 18. og 19. april.

Ros om ordfører

Ros kan ikke gjentas for ofte. For de som ikke har fått den med seg gjentar vi Jens Petter Gitlesens på NFUs nettside www.nfunorge.org om ordfører Cecilie Hansen (Sp) i Sør-Varanger kommune i Finnmark. NFUs forbundsleder påpeker at Hansen i praksis viser at hun ønsker å prioritere gode tjenester og god dialog med kommunens innbyggere med utviklingshemning og deres pårørende.

Bakgrunnen er at Hansen før jul dukket uanmeldt opp i NFUs lokaler på Youngstorget. Hun ønsket å diskutere forholdet mellom kommunen og innbyggerne med utviklingshemning og hvordan en best kan sikre seg en positiv og god dialog. Etter en konstruktiv samtale ble NFUs forbundsleder invitert til Kirkenes. Det takket han sporenstreks ja til – og der deltok han nylig på møter med pårørende, politikere og representanter for forvaltningen.

Gitlesen skriver at han aldri har opplevd noe liknende tidligere. –Det er ingen tvil om at Sør-Varanger har en unik ordfører, mener NFUs forbundsleder.

100 tusenlapper til sommerleir

Sparebanken Vest tok nylig spanderbuksene på – og ga bort en million kroner til gode formål. Over fire hundre små og store prosjektsøknader kom inn til komiteen som skulle plukke ut de heldige. Blant dem var NFU Hordaland fylkeslag som fikk hele 100 000 kroner til årets sommerleir på Halsnøy – som for øvrig går av stabelen i uke 27 – fra mandag 29. juni til søndag 5. juli.

Glad gjeng med stor sjekk: Fra venstre: Geir Tore Søreide, Andreas Bergsvåg, Mathias Lussand Larsen og Jørund Thorland Innvør. (Foto: Arne Vestbøstad)

Elverum

Antallet medlemmer i NFU Elverum lokallag økte fra 49 til 77 i løpet av 2014, og etter årsskiftet 2015 har det bare fortsatt. Med to nye medlemmer som meldte seg inn umiddelbart etter mannequinoppvisningen i forkant av årsmøtet (se side 34) i slutten av februar teller lokallaget i skrivende stund (primo mars) hele 90 medlemmer.

Haugesund

NFU Haugesund lokallag arrangerte nylig et møte om den nye vergemålsloven der juridisk rådgiver i NFU sentralt, Hedvig Ekberg, orienterte.

Narvik

NFU Narvik lokallag arrangerte nylig et temamøte om hvorvidt dagens velferdsteknologi også kan være egnet for mennesker med utviklingshemning.

NFU-siden

Nordland

NFU Nordland fylkeslag arrangerte nylig kurset «Kropp, identitet og seksualitet» i samarbeid med Habiliteringstjenesten ved Nordlandssykehuset.

Hordaland I

Årsmøte i NFU Hordaland skal avholdes helgen 18. og 19. april på Quality Hotel Edvard Grieg på Sandsli i Bergen.

Hordaland II

På NFU Hordaland fylkeslags nettside blir medlemmene oppfordret til å holde av siste helgen i oktober til den årlige kultursamlingen. Styret jobber i skrivende stund med hvor det skal være, som trolig blir i nærheten av Bergen.

Oslo

NFU Oslo lokallag inviterer i samarbeid med Norges Idrettsforbund og idrettskretsene i Oslo og Akershus til fagkveld 15. april om idrett for utøvere med utviklingshemning. Møtet finner sted i Oslo i Idrettens Hus i Ekebergveien 101.

Deltakerne på møtet vil blant annet få vite mer om hvordan Norges Idrettsforbund skal videreføre arbeidet for utøvere med utviklingshemning etter nedleggelsen av Special Olympics Norge. I tillegg til å høre inspirasjonsforedrag av Helge Gudmundsen i Flatås Lions vil det bli gitt tips om stønadsordninger, kurs og ikke minst hva idrettskretsene og idrettsforbundet kan hjelpe til med.

Spørsmål kan rettes til Vigdis Mordre som har telefon 66 94 16 08 og e-postadresse vigdis.mordre@idrettsforbundet.no

Ålesund

NFU Ålesund lokallag har en rekke hyggelige familieaktiviteter på programmet denne våren. Stikkord er felles turer, forskjellige aktivitetsdager, bading, pizzakos – for å nevne noe. Les mer på lokallagets nettside under NFU Møre og Romsdal fylkeslag.

BLI MED PÅ EN UNIK

FERIETUR

SOMMER & VINTERTUR - HELLAS - MALTA - NORGE

UFO

WWW.UNIKFERIE.NO ELLER RING 976 96 984

Habiliteringskonferanse

Helse Førde inviterer til habiliteringskonferansen "Følger vi med i tida? Framtidsretta perspektiv og verktøy i arbeid med menneske som har samansette behov. Korleis kan vi bruke desse nye verktya?»

Konferansen i Loen varer fra 22. til 23. april. Her vil arrangørene rette fokus på ulike sider ved ny teknologi innen velferd og omsorg. Påmelding skjer enten på mail til vaksenhabilitering.postmottak@helse-forde.no, eller ved å ringe telefon 57 83 97 10.

Hverdagsvansker

Lise Bakken har skrevet en bok om hverdagsvansker blant mennesker som lever med intellektuell funksjonsnedsettelse, som utviklingshemning og autisme og dermed står overfor mektige utfordringer hver dag.

Forfatteren viser at faktorer som hver for seg kanskje ikke er så alvorlige til sammen kan bli et stort og alvorlig problem. Overbelastning, irritabilitet, tristhet, smerte og redsel kan gi seg utslag i voldsom væremåte – såkalte atferdsvansker.

I boken som er utgitt på Gyldendal akademisk presenterer Bakken faktorer som har innvirkning på psykisk helse. Slike faktorer berører alle mennesker, men er likevel særlig viktige for mennesker med utviklingshemning som har redusert forståelse for verden og seg selv. De er i mindre grad i stand til å fortelle om hvordan de har det og dermed hva de kan ha behov for.

Forfatteren påpeker at det spesielt er tre forhold som kan bidra til å gjøre den enkeltes hverdag lettere: Utvikling av sunne relasjoner, stimulere opplevelsen av mestring og det å oppdage psykiske vansker tidlig. Disse tre faktorene belyses i beskrivelsen av hovedpersonene Julian, Petter og Sara som alle har en kognitiv funksjonsnedsettelse – men som vises ulikt hos de tre. Gjennom konkrete eksempler får vi se hvordan de møter og mestrer sine spesifikke utfordringer og hverdagsvansker.

Mange vil utvilsomt ha nytte av å lese denne boka!

Næringsdrivende

Fra 1. juli i år kan frilansere og selvstendig næringsdrivende få utbetalt 100 prosent opplæringspenger og pleiepenger i stedet for 65 prosent for inntekter inntil seks ganger grunnbeløpet. Dette gjelder blant annet ved deltakelse på kurs – for eksempel på Frambu. Les mer om de nye reglene på www.frambu.no

Forskningsrapport

Forskningsrapporten «Levekår for personer med nedsatt funksjonsevne: Fellestrekk og variasjon» viser både store variasjoner og mange fellestrekk og at denne kunnskapen er mangelfull og lite systematisert. Det kommer blant annet fram at mennesker med utviklingshemning skiller seg ut på flere områder – men ikke alle. De bor for eksempel oftere i bofellesskap og har en betydelig lavere sysselsettingsgrad enn andre.

Den viktigste konklusjonen i rapporten er likevel at vi vet mye om levekårssituasjonen for personer med ulike former for nedsatt funksjonsevne, men at det er for lite systematikk i det vi vet. Rapporten er utarbeidet av NTNU Samfunnsforskning på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). Rådgiver Sverre Helseth kan gi mer informasjon på telefon 466 17 682. Det står mer om rapporten på www.bufdir.no og www.samforsk.no/prosjekter

Inkludering

I årene fra barnehage til videregående skole synker andelen barn med funksjonsnedsettelse som er inkludert i det ordinære klassemiljøet dramatisk, fra 9 av 10 til 3 av 10.

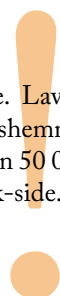
Les mer på www.utdanningsnytt.no

Anbefales!

I Dagbladets magasin 2. mars i år var det en stor reportasje om hverdagen til en del familier med barn, unge og voksne med Downs syndrom som er med i fotograf Bjørn Wads store kunstfotoprojekt. Han reiser, som tidligere omtalt i SFA 2/2014 s. 12, rundt om i landet og portretterer dem. I alle disse møtene fokuseres det på at mennesker med Downs syndrom først og fremst er mennesker og ikke syndromet. Reportasjene er positivt holdnings- skapende journalistikk på sitt beste. Anbefales! Les den på www.dagbladet.no/2015/02/25/magasinet/pluss/familie/379099582

Eigersund

Torsdagsklubben i Eigersund er historie. Lavterskeltilbudet for 25 innbyggere med utviklingshemning ble lagt ned 1. april. Dermed sparer kommunen 50 000 kroner i året. Det står mer på NFUs facebook-side.

Sitatet

«Skal risikoutsatte voksne rettsvern og menneskerettigheter virkelig bli tatt på alvor, uavhengig av diagnose, må flere departementer og landets kommuner mer på banen. Her trengs både bedre rutiner og nytt tankegods».

(Trude Stenhammer i artikkelen «Risikoutsatte voksne rettsvern», SOR-rapport 2/15)

Morodalsfestivalen

Vi minner nok en gang om Morodalsfestivalen i Nord-Odal i Hedmark som arrangeres lørdag 13. juni. Artister vi kan glede oss til i år er blant annet Plumbo og Angelina Jordan. Vi viser til omtale i SFA1/15 på side 48 og til festivalens nettside www.morodalsfestivalen.no for mer informasjon.

Arbeid

Vi minner om det danske nettstedet www.klapjob.dk der interesserte kan lese om det landsdekkende prosjektet som drives av NFUs søsterorganisasjon LEV. Her bidrar 8 jobbkonsulenter med arbeidsformidling og har skaffet jobb i ordinært arbeidsliv til 750 personer med ulike kognitive vansker som for eksempel utviklingshemning. Les mer om KLAP på klapjob.dk eller facebook.com/klapjob.

FN-konvensjoner

Den danske regjeringen avviser å la seks FN-konvensjoner, hvorav den ene for mennesker med funksjonsnedsettelse, bli inkorporert i landets lovgivning. Danske organisasjoner for mennesker med funksjonsnedsettelse har tidligere uttalt at en inkorporering av menneskerettighetsområdet burde skje i forhold til Handikapkonvensjonen. Les mer på www.lev.dk.

Poseidon

På nettstedet <http://www.poseidon-project.org/> kan du lese om det EU-finansierte forsknings- og utviklingsprogrammet for mennesker med Downs syndrom. Prosjektet, som startet i november 2013 har som formål å utvikle hjelpemidler spesifikt for mennesker med syndromet. De norske partnerne i prosjektet er Karde (prosjektleder), Funka (programutvikler) og Norsk Nettverk for Downs syndrom (NNDS). Prosjektet har i tillegg deltakere fra blant annet England, Tyskland og Sverige.

Rapport

I rapporten «Foreldre med kognitive vansker i møte med barnevernet» presenteres en studie av familier der en eller begge foreldrene har utviklingshemning eller andre kognitive vansker. Bakgrunnen for studien er at kunnskapen om foreldre med utviklingshemning eller kognitive vansker er svært begrenset. Det vil si, i Norge finnes det svært lite, og nesten ingen ting av nyere dato, men internasjonalt har det vært større oppmerksomhet. Samtidig tyder den internasjonale litteraturen på at det er mye upløyd mark på feltet og at det er behov for en heving av kunnskapsgrunnlaget i en norsk sammenheng.

Rapporten er utgitt av NTNU Samfunnsforskning. Den kan lastes ned på <http://bit.ly/1zILlcO>

(Kilde: NAKU)

Konferanse

Samordningsrådet (SOR) arrangerer konferanse i Oslo 22.-23. oktober med arbeidstittelen «Helt med! Inkludering og deltakelse for personer med utviklingshemning». Mer informasjon på www.samordningsradet.no

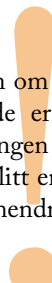
BPA i barnehagen?

-Kan foreldre med hjemmeboende barn med funksjonsnedsettelse få benytte brukerstyrt personlig assistent (BPA) i barnehagen?

Det var stortingsrepresentant Kari Kjønås Kjos (FrP) som stilte dette spørsmålet nylig til helse- og omsorgsminister Bent Høie. Hun begrunnet det blant annet med at hun er blitt kontaktet av foreldre som er blitt nektet BPA for sine barn i barnehagen. Les mer på NFUs facebook-side eller gå inn på www.stortinget.no

16 punkter om BPA

Like før SFA gikk i trykken kom meldingen om at en rekke organisasjoner for funksjonshemmede er blitt enige om 16 punkter som forklarer betydningen av at Brukerstyrt Personlig Assistanse (BPA) er blitt en rettighet. På www.uloba.no kan du lese et sammendrag av hvert av disse punktene.

Ferie

Mange mennesker med utviklingshemning er helt avhengig av «snille» tjenesteytere, kollektive ordninger og/eller selv være rike for å kunne dra på feriereiser. Det er store variasjoner mellom kommunene når det gjelder hvordan de tilrettelegger for at personer som trenger bistand i hverdagen, skal kunne gjøre det.

Cato Brunvand Ellingsen viser i artikkelen «Ferie for alle» i SOR-rapport 1/2015 om at det ikke er uvanlig at en person i tillegg til å betale reise og opphold for seg selv, også må finansiere reise og opphold for tjenesteyterne som skal bistå under reisen. -På toppen kommer de ekstra lønnskostnadene som påløper. Folk får en faktura tilsendt av egen kommune og må selv betale lønn til kommunens ansatte.

Ellingsen fikk tilsendt kopi av en slik faktura pålydende 13 000 kroner for ekstra lønnsutgifter i fjor høst. - Tjenestebruker måtte selv betale utgifter til reise- og opphold for tjenesteyterne for å kunne reise på tur. På Twitter melder andre om ekstra utgifter på 50 000 kroner. Spørsmålet er: Hadde du hatt råd til å reise på ferie om du måtte betale tyve, tredve eller førti tusen kroner ekstra? spør forfatteren.

FUB

Jeg er nok veldig opptatt av inkludering. For min del handler det mye om at barnehager og skoler skal ha kompetanse og ressurser til å ta imot alle barn. For inkludering må starte tidlig. I så måte er barnehagen en veldig viktig sosial arena, som kan bidra til å viske ut forskjeller – både mellom etnisk norske og minoriteter, menn og kvinner og mennesker med og uten funksjonsnedsettelse, sier Hege Tegler i Foreldreutvalget for barnehager (FUB).

Til avisen Drammens Tidende minner hun om at FUBs oppgave både er å ta imot henvendelser fra foreldre og barnehager, spre informasjon, drive veiledning og å være høringsinstans for Kunnskapsdepartementet. Det var Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO) som foreslo henne til en av de sju plassene i FUB.

Boligtilpasning

Norges Handikapforbunds har nylig utgitt brosjyren «Tilgjengelig boliger – Tilpasning av eksisterende boliger». Her gis det råd om hvordan eksisterende boliger kan tilpasses slik at de blir tilgjengelige for bevegelseshemmede. (Kilde: Handikapnytt)

Ledsagertilskudd

Sør-Varanger kommune i Finnmark deler hvert år ut 15 ledsagertilskudd á 5 000 kroner til feriereiser for innbyggere med utviklingshemning over 18 år som ikke kan reise alene. Spørsmål om ordningen kan rettes til Servicekontoret som har telefon 78 97 76 00

TT-kjøring

Mennesker med funksjonsnedsettelse som er avhengig av TT-transport i Oslo opplever stadig at leverandøren Samres ved forsinkelser endrer tidspunktene for "avtalt henting", og at det dermed gis inntrykk av at det likevel ikke er forsinkelser. Dette vil i så fall gi leverandøren en bedre "måloppnåelse" enn den virkelighet TT-brukerne erfarer.

Jeg har fått svært mange henvendelser om dette, og har tatt spørsmålet opp med byrådet, skriver SV-representanten Ivar Johansen på sin nettside www.ivarjohansen.no

Opplæringsprogram

Høgskolen i Telemark og Senter for omsorgsforskning Sør tilbyr et opplæringsprogram i Aktiv omsorg på oppdrag fra Helsedirektoratet.

500 har allerede gjennomført opplæringsprogrammet – de fleste har også tatt eksamen. Studiet har fått gode tilbakemeldinger, og har ført til at eldre, mennesker med funksjonsnedsettelse eller andre helseutfordringer, har fått en bedre hverdag med kultur og aktiviteter.

Målgruppa for opplæringsprogrammet er ansatte i helse- og omsorgssektoren, frivillige foreninger og enkeltpersoner i tillegg til ansatte innen kultursektor og kulturskole. Ellen Marit Asonze kan gi mer informasjon på telefon 977 54 432.

BPA-portalen

BPA-portalens målsetting er å presentere oppdatert informasjon, aktuelle fakta og nyheter om bruker-/borgerstyrt personlig assistanse. På www.bpa-portalen.no er det blant annet en oversikt over tjenesteleverandører i kommunal og privat regi i Norge.

BPA-portalen er også en arena der man kan utveksle erfaringer og delta i diskusjoner og debatt.

Voksenopplæring

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har lagt ut en rettighetsside som handler om voksenopplæring. Les mer på <http://www.udir.no/Regelverk/tidlig-innsats/Voksenopplering/>

Ny nettside

Nasjonal kompetansetjeneste for sjeldne diagnoser (NKSD) lanserte nylig en nettside på www.helsenorge.no med en oversikt over sjeldne diagnoser som har et tilbud ved et kompetansesentrene for sjeldne diagnoser. Her formidles det også informasjon om Sjeldentelefonen og informasjonslenker for mennesker med sjeldne diagnoser som ikke har tilbud ved et av sentrene i dag.

Ny film om ASK

Snöball film har på oppdrag fra ISAAC og Utdanningsdirektoratet laget en film om elever som bruker ASK, alternativ og supplerende kommunikasjon. Statped har deltatt i referansegruppen.

Filmen finner du her: <http://vimeo.com/108903254>

Hva med oss?

Vi minner om samlivskursene «Hva med oss?» for par og kurs for aleneforeldre til barn som er alvorlig syke eller har funksjonsnedsettelse. Tilbudet administreres av Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufdir) og drives av et familiekontor i hver region.

Mer informasjon om «Hva med oss?»-kursene ligger på www.bufetat.no

PEDER MORSET folkehøgskole

40 elever **med** lettere utviklingshemming og 28 elever **uten**.

Søknadsfrist 1 nov 2015

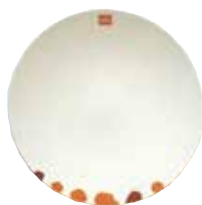
LIKEVERD - INKLUDERING
MANGFOLD - FELLESSKAP

www.pedermorset.no
facebook.com/pedermorset

Norges eneste **MOT**-folkehøgskole

Buttons i to varianter:
Liten kr 3,- Stor kr 5,-

Tallerken (porselen)
kr 130,-

kr 100,- kr 150,-
Bøker om veien frem
til egen bolig

Kursbevis kr. 10,-

Hodeplagg
(Maxi-lue – kan brukes på
mange måter) kr 30,-

Svettebånd kr 25,-

Kursmappe kr 25,-

Handlenett kr 30,-

Klistremerker
6 merker per ark kr 6,-

Krus (porselen) kr 150,-
(F oreløpig utsolgt)

Pins kr 25,-

Refleksbånd kr 25,-

Pris per stk. kr 10,-
6 stk. kr 50,-

«Fokus på overganger mellom ulike skoleslag»

I heftet beskrives 12 overganger i skolesystemet, fra barnehage til arbeidsliv. Felles for alle eksemplene er at elevene, foreldrene og de involverte tjenesteyterne betrakter overgangen som vellykket. Alle elevene er inkludert i ordinær klasse, og de fleste har utviklings-hemning av varierende grad. Noen av elevene har store fysiske funksjonsnedsettelse i tillegg. Antall sider: 104

Pris kr. 150,-

Alle kurshefter 35,- kr per hefte (bortsett fra "Pengene mine"). Porto kommer i tillegg.

Hvem jeg er
og hva jeg vil

Fra foreldrehjem til
eget hjem

Kommunevalg

Stortingsval
(nynorsk)

NFU
– en organisasjon

Veilederhefte til
studieheftet "Aktiv i
egen organisasjon"

Aktiv i egen
organisasjon

NFUs
prinsipp-program

Vi og samfunnet
(nynorsk)

Tillitsvalgt i organi-
sasjonen NFU

Pengene mine
kr. 75,-

Ledsagerhefte

Veileder til
kurslærer

Seksualitet
og samliv

Kroppen min
og følelsene mine

Bestill i dag

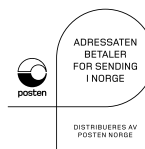
Bestilling _____

Navn _____

Adresse _____

Poststed _____

Du kan også bestille via telefon 22 39 60 50, e-postadresse post@nfunorge.org
eller bruk nettbutikken til NFU på www.nfunorge.org

DISTRIBUERES AV
POSTEN NORGE

Norsk Forbund
for Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0090 Oslo

Alle mennesker er unike!

BPA på dine premisser

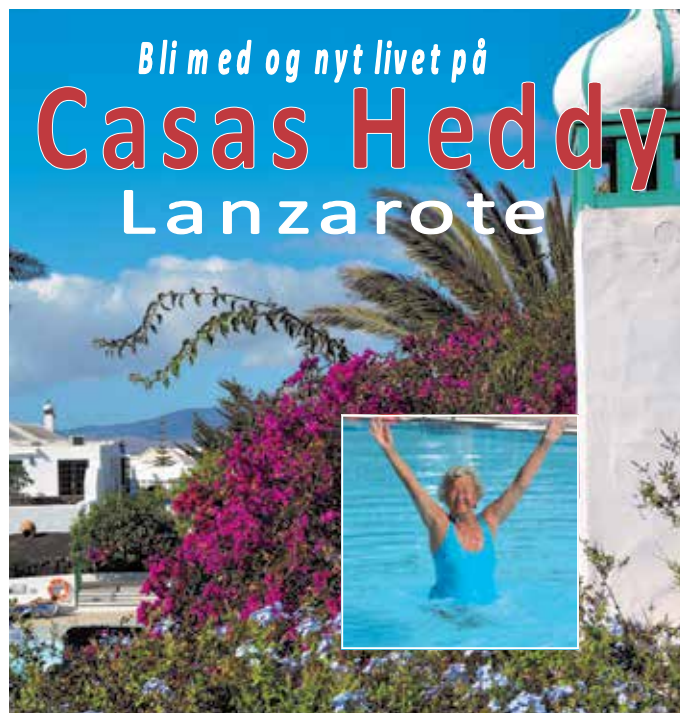
Pålitelighet, menneskelighet og engasjement er noen av våre verdier. Våre personlige assistenter skal være tilgjengelige, og sammen med deg skape en hverdag etter dine behov, vaner og gjøremål.

Kontakt oss!

Ring oss på **+47 074 80**,
send e-post til assistanse@dedicare.no
eller besøk oss på www.dedicare.no/assistanse

Vi byr oss mer!

DEDICARE
Assistanse

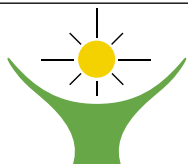

CASAS HEDDY
Trening, velvære og opplevelser
i trygge, sosiale omgivelser
Lanzarote, Kanariøyene

RGF
REISGARANTIFOND
- tgf.no -

Tlf. **33 39 88 88**
www.casasheddy.no
booking@casasheddy.com
Følg oss på Facebook

• Underholdning / turer med egen buss og guide, trening / trimrom,
behandling / velvære, bagasje levert på rommet, varme svømmebasseng

MESTRINGS- OG
LÆRINGSSENTERET

Ferie, fritid og kulturtilbud

Sommerferien 2015!

VI BYR PÅ EN OPPLEVELSESRIK FERIE! www.mlsenteret.no

Du betaler 850,- pr. døgn. Samme pris for ledsager. Dette dekker alle oppholdsutgifter og aktiviteter. Har du spørsmål? Kontakt ML-senteret:
Tlf. 902 90 045 E-post: asle@mlsenteret.no

Vi henter på flyplass (Trondheim Værnes) eller togstasjon (Levanger)

FRAMskolen

på Vallersund Gård

Et lærested for unge voksne med utviklingshemming

vallersund.camphill.no/framskolen

Et folkehøgskolelignende tilbud for deg mellom 18 og 25 år som lever med utviklingshemming. Skolen vil bidra til å gi deg en god overgang fra livet i familie og skole, til et liv som voksen.

Klepsvik & sønn as

Sund senter, 5382 Skogsvåg
Tlf. 56 33 81 90

Norsk Protein
- ledd i næringskjeden

Tlf. 51 46 24 00
www.uninor.no

uninor
Samspill med kvalitet

**Kompetanse og Arbeidssenter
Nannestad**

Bahusvegen, 2030 Nannestad
Tlf: 66 10 52 35
kan@nannestad.kommune.no

**Sandnes
Kommune**

Telefon 51 97 50 00
<http://www.sandnes.kommune.no>

AKTIV

HJELPEMIDLER A/S

Multikjelken nå også med benstøtter rett ned, og bred front

BERKELBIKE, sykle med ben og armer = dobbel kraft. Som sykkel eller front til rullestol

Tlf: Geirr 98239850. e mail: geirr@aktiv-hjelpemidler.no

www.aktiv-hjelpemidler.no

Ko&Co / Foto: Finn Ståle Felberg

Lev livet.

BPA står for muligheten til å definere sin egen hverdag. Til å ta styring og delta aktivt i samfunnet. Borgerstyrt personlig assistanse er verktøyet som bidrar til at funksjonshemmede med assistansebehov kan leve frie og selvstendige liv, og selv ta ansvaret for sin egen tilværelse.

Ulobas BPA handler ikke om pleie og omsorg, men om å ta kontrollen over sitt eget liv. Det er gjennom full likestilling og mulighet for deltakelse på alle samfunnsområder at hverdagen får mening.

BPA står for muligheten til å leve livet. Helt og fullt.

Forbundsleder
Jens Petter Gitlesen
41 10 13 42
jpg@nfunorge.org

Nestleder
Bjug Ringstad
61 17 28 00 / 91 81 87 00
bjug@ringstad.no

Frid Oline Tellefsen Svineng
90 93 61 56
fotsvineng@hotmail.no

Eirik Dahl
95 08 03 27
eirik.dahl.61@gmail.com

Oscar Eide
56 14 31 58 / 90 04 91 10
oe@coastcenterbase.no

Anne Jorun Økland
53 41 64 84 / 41 50 02 53
annejorun35@hotmail.com

Lillian Sundsdal
37 16 41 37 / 48 05 00 55
lilliansu56@gmail.com

Nasjonalt

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede
Pb 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Besøksadresse:
Youngstorget 2a, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
post@nfunorge.org

www.nfunorge.org

Bankgiro: 8200.01.93417

Fylkeslagene

NFU Oslo Fylkeslag
c/o NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 OSLO
22 39 60 51
oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Akershus Fylkeslag
v/Tove-Britt Henriksen
Ignavn. 131
1912 ENEBAKK
64 92 62 53/90 83 93 80
tovebritt@tusker.no

NFU Østfold regionlag
v/Anita Lyngmo
Skonnertveien 3
1659 TORP
Mob 994 37 643
anitalyng@hotmail.com

NFU Hedmark fylkeslag
v/Torill Vagstad
Dagfinn Grønsetsvei 39
2707 ELVERUM
Mob 402 88 307
torill.vagstad@gmail.com

NFU Oppland Fylkeslag
v/Staale Stampeløkken
Hagehaugveien 2 A
2613 LILLEHAMMER
61 25 73 17/95 69 44 52
stastamp@gmail.com

NFU Buskerud Fylkeslag
v/Inger Tronrud
Øvre Nordbergsv. 2
3514 HØNEFOSS
32 12 52 54/92 22 72 75
itronru@online.no

NFU Vestfold Fylkeslag
Pb 14
3276 SVARSTAD
92 02 89 38
nfu.vf@online.no

NFU Telemark Fylkeslag
v/Lillian Haugerud
Løkkebergveien 3
3946 Porsgrunn
35 55 90 69/40 48 20 39
lillianhaugerud@hotmail.com

NFU Aust-Agder Fylkeslag
v/Anne-Lise Løite
Kobbervg. 1
4820 Froland
37 03 71 32/92 02 57 70
aafnfu@gmail.com

NFU Vest-Agder Fylkeslag
v/Jan G. Johannessen
Hannevik Terrasse 41
4613 KRISTIANSAND
38 03 00 14 / 91 79 41 76
jjohannessen@xstratanickel.no

NFU Rogaland Fylkeslag
Støperigt. 34
4014 STAVANGER
51 89 15 50
post@nfu-rogaland.no

NFU Hordaland Fylkeslag
v/Geir Tore Søreide
Havnahagen 19
5419 FITJAR
91 84 55 74
geir.t.soreide@haugnett.no

NFU Sogn og Fjordane
v/Bente Underthun
Furelia 21
6823 SANDANE
57 02 02 42/97 71 69 12
bente.underthun@eninvest.net

NFU Møre og Romsdal Fylkeslag
4017 Moa
6048 ÅLESUND
70 15 10 30 / 46 91 08 40
mrfylkeslag@nfunorge.org

NFU Sør-Trøndelag Fylkeslag
v/Frode Strømman
Njardarvollen 9
7032 TRONDHEIM
73 93 56 22 / 90 16 14 53
frostroe@online.no

NFU Nord-Trøndelag Fylkeslag
v/Snorre Ness
Postboks 183
7801 NAMSOS
74 21 23 08 / 90 51 69 66
snorre.ness@hint.no

NFU Nordland Fylkeslag
Postboks 843
8001 BODØ
75 52 40 48 / 91 72 47 08
nfu-nord@online.no

NFU Troms fylkeslag
v/Anne Mari Bakken
Dalnes
9475 BORKENES
Mob 916 98 512
anne.bakken@hih.no

NFU Finnmark fylkeslag
v/Sigrid Sandbu
Mostadfeltet
9925 SVANVIK
41 52 65 09
sigrid-su@hotmail.com

Likeverdspris til aktivitetshus

NFU Tromsø lokallags Likeverdspris ble nylig overrakt Alfheim aktivitetshus der det tilrettelegges kultur- og fritidstilbud for mennesker med funksjonsnedsettelse i alle aldre. Prisen ble delt ut for tredje gang.

Medarbeiderne ved Alfheim aktivitetshus arrangerer turer og gir opplæring i musikk, dans, drama, matlaging, kunst, håndverk og en rekke ulike fysiske aktiviteter. Huset er tilknyttet kulturavdelingen i kommunen og er preget av inkludering, læring, likeverd og trivsel.

- Dette er en pris vi har gledet oss lenge til

å gi dere, sa leder av lokallaget, Jørgen Fossland, i sin tale da han overrakte diplommet med en tegning til daglig leder av aktivitetshuset, Lillian Søren og klubbleder Terje Olsen. Hun har tidligere fått Tromsø kommunes Likestillingspris og Trivselsprisen fra Tromsø Arbeiderforening.

Bildet: Fritidsleder Lillian Søren til venstre og klubbleder Terje Olsen ved Alfheim aktivitetshus fikk årets Likeverdspris av Trine Krane fra NFU Tromsø lokallag. (Foto: Rune Stoltz Bertinussen, Krysspress)

ADVOKATFIRMAET

HESTENES OG DRAMER Son AS

www.hestenesdramer.no

Vi har bred erfaring i saker som gjelder utviklingshemmede:

- omsorgstjenester (praktisk bistand, BPA, støttekontakt, omsorgslønn, avlastning, "tvangsflytting")
- helsetjenester
- trygdeytelser (grunnstønad, hjelpestønad, uførepensjon, stønad til bil)
- barnehage og skole (spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning)
- vergemål, arv og testament, erstatning, arbeid og dagtilbud

Vi tar oppdrag over hele landet. Ta gjerne kontakt! Ingen kostnader før vi eventuelt har avtalt oppdrag.

Advokat Kristin Kramås

kristin.kramaas@hestenesdramer.no
tlf: 481 65 111

Advokat Petter Kramås

petter.kramaas@hestenesdramer.no
tlf: 901 37 450

